

Mesleki Kimlik Alanında Yapılan Çalışmaların İçerik Analizi

Content Analysis of Studies Conducted in the Field of Professional Identity

Fatma Nur YILMAZ¹

Öz

Bu çalışmada, mesleki kimlik alanında yayınlanmış olan tez ve makalelerin içerik analizi yöntemi ile incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Yök Tez, Google Akademik ve Academia veri tabanları kullanılarak 2011-2022 yılları arasında yapılmış 48 tez ve 11 makale incelenmiştir. Araştırmalar yayın yılı, yazım dili, yöntem ve deseni, örneklem türü, örneklem büyüklüğü ve örneklem grupları, veri analiz yöntemi, veri toplama aracı, araştırma konuları, araştırma konuların bulguları ve araştırma konuların yıllara göre dağılımları bakımından incelenmiştir. Araştırmalar konularına göre incelendiğinde; tezlerde en fazla mesleki kimlik gelişimi/oluşumu, makalelerde ise en fazla mesleki kimlik algısı ve mesleki kimlik gelişimi konularının çalışıldığı görülmüştür. Araştırmalar bulguları bakımından incelendiğinde; yöneticilerin mesleki kimlik algılarının oluşumunda mesleki tecrübe, kişilik özellikleri, rol modeller, cinsiyet, ebeveyn ve eğitim durumunun etkili olduğu; akademisyenlerin mesleki kimlik algılarında yükseköğretim politikaları, ve sosyokültürel özelliklerin etkili olduğu; öğretmenlerin mesleki kimlik algısı ile kimlik alt kategorileri, öz yeterlik inancı, mesleki kimlik algı düzeyleri, öğrenme ihtiyaçları, örgütsel bağlılık düzeyleri, cinsiyet, yaş mesleki tecrübe, eğitim düzeyi, mesleki rol, mesleki güdü, okul kademesi, okul türü, hizmet süresi, öğretim deneyimi, mezun olunan fakülte, mesleki statü/saygınlık değişkenleri arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Kimlik
Mesleki kimlik
Mesleki kimlik
algısı

Abstract

This study aims to examine the theses and articles published in the field of professional identity through content analysis. For this purpose, 48 theses and 11 articles published between 2011 and 2022 were analyzed using the YÖK Thesis, Google Scholar, and Academia databases. The research was examined in terms of publication year, language of writing, research method and design, sample type, sample size, and sample groups, data analysis method, data collection tools, research topics, findings related to these topics, and the distribution of research topics by year. When examining the research topics, it was found that the most studied subject in theses is the development/formation of professional identity, while the most common topics in articles are professional identity perception and the development of professional identity. In terms of research findings, it was determined that the professional identity perceptions of administrators are influenced by factors such as professional experience, personality traits, role models, gender, parental background, and education level; the professional identity perceptions of academics are shaped by higher education policies and socio-cultural characteristics; and the professional identity perceptions of teachers are significantly related to identity subcategories, self-efficacy beliefs, levels of professional identity perception, learning needs, organizational commitment, gender, age, professional experience, education level, professional role, professional motivation, school level, school type, years of service, teaching experience, the faculty from which they graduated, and professional status/prestige.

Keywords

İdentity
Professional
identity
Professional
identity
perception

Başvuru Tarihi/Received

25.12.2024

Kabul Tarihi /Accepted

08.04.2025

Araştırma Makalesi / Research Article

Kaynakça Gösterimi: Yılmaz, F. N. (2025). Mesleki Kimlik Alanında Yapılan Çalışmaların İçerik Analizi . *Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 46-75.

Citation Information: Yılmaz, F. N. (2025). Content Analysis of Studies Conducted in the Field of Professional Identity . *Giresun University Journal of Faculty of Education*, 2(1), 46-75.

¹ Millî Eğitim Bakanlığı, Kocaeli, Türkiye; <https://orcid.org/0009-0003-5189-3865>

GİRİŞ

İnsanoğlu, sürekli değişim ve gelişim sürecinde, "Ben kimim?" ve "Diğer insanlardan farkım ne?" sorularıyla kendini tanıır ve dünyadaki yerini anlamlandırır. Bu sorulara yanıt aramak, kişinin kendi değerlerini, inançlarını, yeteneklerini ve sınırlarını keşfetmesine olanak sağlar. Bireylerin bu sorulara verdiği farklı cevaplar kimlik farklılıklarını ortaya çıkartır. Kimlik kavramı, birçok alanda farklı şekilde ele alındığından dolayı kimlik kavramıyla ilgili tek bir tanım yapılamamıştır. Genel olarak kimlik kavramı, bireyin kendini tanıma, çevresine kendini ifade etme ve toplum içinde kim olduğunu ortaya koyma sürecinde gerçekleştirdiği etkinliklerin bütünüdür. (Gee 2000). Aynı zamanda kimlik kişinin toplumda oynadığı rollerin diğer bireyler tarafından nasıl algılandığıdır. Bireyler için birçok kimlikten söz edilebilir. Durağan bir yapıya sahip olmayan kimlik kavramı sosyal ilişkiler sonucunda gelişir ve değişir (Zembylas 2003). Kimlik gelişimi, çocukluk döneminden itibaren başlayarak hayat boyu süren bir süreçtir. İlk olarak aile içindeki etkileşimlerle temellenir ve ardından güven, özsaygı gibi duygularla pozitif veya negatif yönde şekillenmektedir (Karaduman 2010). Kimlik gelişimi karmaşık ve dinamik bir süreçten meydana gelmektedir (Başdal 2021).

Kimlik, birçok konuda bireylere yol göstermektedir (Morsünbül & Figen 2013). Bu konulardan biri de meslek seçimidir. Kimlik kavramı, geniş ve bütünlük bir yapıya sahiptir ve bu kapsamda "mesleki kimlik" de önemli bir yere sahiptir (Putten 2011). Mesleki kimlik, bireylerin uzmanlık, beceri veya eğitim gerektiren mesleklerde sergiledikleri davranışları, benimsedikleri inançları, değerleri ve edindikleri deneyimleri ifade etmektedir (Slay & Smith 2011). Mesleki kimlik kavramı profesyonel benlik imajı, profesyonel kimlik ve profesyonel benlik kavramı gibi çeşitli kelimelerle ifade edilmektedir ve çoğunlukla aynı anlam etrafında toplanmaktadır (Sabancıoğulları & Doğan 2012).

Mesleki kimlik, bireylerin deneyimlerinden ve sosyal yaşamının özelliklerinden etkilenmektedir (Clarke, Hyde et al. 2013). Bireylerin mesleki kimlikleri öğretim uygulamaları, inançları ve dış çevreden gelen etkilerle şekillenmeye başlamaktadır (Putten 2011). Bireylerin meslek yaşamının hemen başında tam bir mesleki kimlik oluşturması beklenemez çünkü mesleki kimlik oluşumu, bir gelişim süreci olarak değerlendirilir (Akmal & Miller 2003). Mesleki kimlik bireyin çevresel faktörlerden gelen etkilerle bireyin hedeflerine ulaşmak için yaptığı girişimlerin etkileşiminde önemli rol oynar. Araştırmacılar, bu etkileşim sürecini bireyin mesleki kimliğinin bilişsel ve duygusal boyutlarını açıklamak için temel bir unsur olarak ele almışlardır (Arasa & Calvert 2013, Archer 2000, Beijaard, Meijer et al. 2004, Coldron & Smith 1999, Day, Kington et al. 2006). Bireyin kendi hedeflerini gerçekleştirme kapasitesi, farklı kimlikler arasındaki gerilim ve çatışmalarla nasıl başa çıktığını da yansıtır. Özel ve mesleki yaşamlarındaki farklılıklarla bu yaşamlar arasında oluşabilecek potansiyel çatışmalar karşısında geliştirdikleri stratejiler, bireylerin mesleki kimlik algısını şekillendirir. Bu stratejiler, bireyin hem kişisel hem de profesyonel dünyası arasındaki dengeyi kurmasına ve mesleki kimliğini inşa etmesine katkıda bulunur (Day, Kington et al. 2006).

Mesleki kimlik algısı yüksek olan bireyler bazı özellikleri bakımında düşük algıya sahip bireylerden ayrılmaktadır. Güçlü bir mesleki kimlik geliştiren bireylerde, öz yeterlik, iç kontrol gibi olumlu kişilik özelliklerinin daha belirgin olduğu görülmektedir (Bloor & Brook 1993, Holland, Johnston et al. 1993, Betz, Klein et al. 1996, Robitschek & Cook 1999, Gushue, Scanlan et al. 2006). Mesleki kimliği yeterince gelişmemiş bireylerde ise kararsızlık, kaygı ve depresyon gibi olumsuz durumların daha sık ortaya çıktığı belirtilmektedir (Saunders, Peterson et al. 2000, Sweeney & Schill 1998).

Mesleki kimliği oluşturan çeşitli boyutlar bulunmaktadır. Kelchtermans (1993) mesleki kimliği oluşturan boyutları; öz-saygı, öz-imaj, görev algısı, iş motivasyonu ve geleceği bakış açısı şeklinde ele almıştır. Buna göre iş motivasyonu bireylerin, meslekleri seçmelerinde, mesleği sürdürmelerinde ya da meslekten ayrılmalarında etkilidir. Öz imaj, meslek üyelerin mesleki kariyerlerin gelişimi sürecindeki yaşantılarına göre kendilerini nasıl tanımladığını ifade etmektedir. Öz saygı, öğretmenlerin mesleki olarak kendilerini değerlendirmelerini ele almaktadır. Görev algısı, öğretmenlerin mesleklerindeki görevlerini tanımlama biçimidir. Geleceğe bakış açısı ise öğretmenlerin gelecekteki mesleki gelişimlerine yönelik

beklentilerini içermektedir. Delahunty (2012), mesleki kimlik karmaşık bir yapıya sahiptir ve sürekli değişim içindedir. Slay ve Smith (2011)'e göre meslek kimliğinin oluşumuyla ilgili yapılan çalışmalarda kimlik üç ana yolla şekillenmektedir. Buna göre, mesleki kimlik bir meslekle ilgili anlamlar hakkında bilgi veren sosyalleşme sürecinin sonucu oluşmakta, mesleğe geçiş dönemlerinde bireyler mesleki kimliklerini ayarlamakta ve uyarlamakta, bireylerin iş deneyimleri önceliklerini ve kendini daha iyi tanımasını sağlayarak mesleki kimliği etkilemektedir (Slay & Smith, 2011; Akt., Başdal, 2021).

Araştırmalar sonucunda mesleki kimliğin bireyin kişisel özelliklerinden ve sosyal çevresinden etkilenen bir yapıya sahip olduğu görülmektedir (Beijaard, Meijer et al. 2004, Cardelle-Elawar, Irwin et al. 2007, Day, Kington et al. 2006, Delahunty 2012, Izadinia 2013, Kelchtermans 1993, Schepens, Aelterman et al. 2009, Song and Wei 2007). Başka bir söylemle bireysel ve toplumsal değişkenler mesleki kimliğin değişiminde etkilidir. Yapılan araştırmalara göre mesleki kimlik üzerinde etkili olan bireysel faktörler arasında deneyimler, yeterlilikler, beklentiler, geçmiş yaşantılar, kişilik yapısı, duygular, endişeler, tutumlar, güven gibi faktörler yer almaktadır (Beijaard, Meijer et al. 2004, Day, Elliot et al. 2005, Day, Kington et al. 2006, Flores & Day 2006, Hong 2010, Kelchtermans 1993, Lasky 2005, Sutherland, Howard et al. 2010, Van Veen & Slegers 2006). Bu araştırmalarda değişkenler ayrı ayrı ya da bir arada değerlendirilerek mesleki kimlik üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Mesleki kimlik konusunda yapılan çalışmaların bir araya getirilip incelenmesi, ve bulgularının derlenip ortaya koyulması, araştırmalardaki amaç, tercih edilen örneklem ve yöntem açısından eğilimlerin ortaya koyulması yapılacak yeni çalışmalara yön vermesi açısından önemlidir. Bu sebeple, bu araştırmanın bulgularının mesleki kimlik konusunda yapılacak araştırmalara rehberlik etmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada 2011-2022 yılları arasında mesleki kimlik konusunda yapılan çalışmaların analiz edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Araştırmaların yıllara göre nasıl bir dağılım gösterdiği?
2. Araştırmaların yazım dillerine göre dağılımlarının nasıl olduğu?
3. Araştırmaların kullandığı yöntem ve desenlerine göre nasıl dağılım gösterdiği?
4. Araştırmaların örneklem türü, örneklem büyüklüğü ve gruplarına göre nasıl dağılım gösterdiği?
5. Araştırmalarda kullanılan veri analiz yöntemlerinin nasıl dağılım gösterdiği?
6. Araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarının nasıl dağılım gösterdiği?
7. Araştırmaların konularına göre nasıl dağılım gösterdiği?
8. Araştırmaların ortaya koyduğu bulgular nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmada veri toplama aracı olarak doküman analizi yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntem, basılı ve dijital materyaller de dahil olmak üzere tüm belgeleri dikkatlice ve düzenli bir şekilde inceleyip değerlendirmektedir (Corbin & Strauss 2008). Doküman analizi var olan belgeler dışında görüşme, gözlem ve fiziksel olan tüm dokümanlarla birlikte analiz edilebilmektedir (Yin 1994).

Veri Toplama Yöntemi

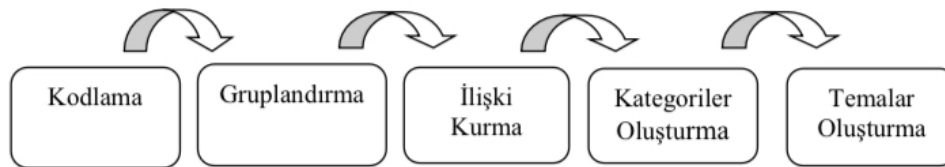
Bu araştırmaya dahil edilecek çalışmalara 'mesleki kimlik', 'mesleki kimlik algısı', 'mesleki kimliği' ve 'profesyonel kimlik' anahtar kelimeleri kullanılarak; araştırmacılar tarafından ulusal yayınlara ulaşmada sıklıkla kullanılan veri tabanları olan Yök Tez, Google Akademik ve Academia veri tabanlarından araştırmalara ulaşılmıştır. 'Profesyonel kimlik' anahtar kelimesi kullanılarak yapılan alanyazı araştırmasında ilk tez çalışmasının 2010 yılına ait olduğu; 'mesleki kimlik' anahtar kelimesi kullanılarak yapılan alanyazı araştırmasında ise ilk tez çalışmasının 2004 yılına ait olduğu ve araştırmanın yayın izninin olmadığı görüşmüştür. Daha sonra yapılan tez çalışması ise 2011 yılına aittir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre ülkemizde mesleki kimlik alanında yapılan ilk tez çalışması 2004 yılına aittir.

Araştırmada veri eksikliği ve güncellik sorununu önlemek amacıyla, 2011-2022 yılları arasında yayımlanmış 21 doktora tezi ve 27 yüksek lisans tezi olmak üzere toplamda 48 tez ve 11 makale örneklem olarak belirlenmiştir.

Veri Analizi

Araştırmaya dahil edilen çalışmalar, içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. İçerik analizi, benzer verileri ortak kavramlar ve temalar altında bir araya getirerek düzenlemek ve bu düzenlemeyi okuyucunun kolayca anlayabileceği biçimde açıklamaktır (Yıldırım & Şimşek 2011). Bu yöntem, araştırmacılara yazılı iletişim örneklerini analiz ederek insan davranışlarını dolaylı bir şekilde inceleme imkânı sunan bir veri çözümleme tekniği olarak tanımlanır (Fraenkel, Wallen et al. 2012).

İçerik analizi sürecinde araştırmacının izlemesi gereken farklı model ve kavramsal çerçeveler bulunmaktadır. Örneğin Saldana'ya göre içerik analiz süreci birbirini takip eden; kodlama, gruplandırma, ilişki kurma, kategoriler çıkarma ve temalar oluşturma şeklinde 5 aşamadan oluşmaktadır (Saldana 2014). Yıldırım ve Şimşek (2011) ise içerik analiz sürecini oluşturan basamakları; verilerin kodlanması, temaların bulunması ve yorumlama olarak ele almıştır.

Şekil 1. Saldana (2014) içerik analiz süreci basamakları

Bu araştırmada Saldana'ya ait içerik analiz basamakları takip edilerek yapılan çalışmalar detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. İlk olarak araştırmaların anahtar kavramlarından da yararlanarak her araştırmayla ilgili kodlar oluşturulmuştur. Benzer anlamlar taşıyan kodlar bir aralara getirilerek daha geniş anlam ifade eden gruplar oluşturulmuştur. Oluşturulan grupların ve kodların arasındaki neden-sonuç ilişkisine ve etkileşimlerine bakarak gruplar ve kodlar arasında ilişki kurulmuştur. Daha sonra gruplandırılmış ve ilişkindirilmiş veriler daha yüksek düzeyde kavramsal anlamı ifade eden kategorilere yerleştirilmiştir. Kategoriler arasındaki ilişkiler analiz edilerek dört ana tema belirlenmiştir: mesleki kimlik algısı, mesleki kimlik gelişimi/oluşumu, mesleki kimliği etkileyen faktörler ve diğer. İçerik analiz sürecinde ortaya çıkan temalar dikkate alınarak araştırmaların yılı, yazım dili, yöntem ve deseni, örneklem türü, örneklem büyüklüğü ve örneklem grupları, veri analiz yöntemi, veri toplama aracı, araştırma konuları (kimlik gelişimi/oluşumu, mesleki kimliği etkileyen faktörler, diğer), araştırma konularının bulguları ve araştırma konularının yıllara göre dağılımları incelenmiştir.

İçerik analiz sürecince veriler manuel olarak kodlanmıştır. Araştırmaların manuel olarak kodlanması sürecin uzamasına, her araştırma için kod oluşturmak ve oluşturulan kodların tutarlılığını sağlamaya çalışmak sürecin zorlaşmasına neden olmuştur. Bu yüzden oluşabilecek tutarsızlıkları ve veri kayıplarını önlemek amacıyla veriler excel dosyasına yüklenerek verilerin daha düzenli ve sistematik hale getirilmesi sağlanmıştır.

Etik Kurula Uygunluk

Araştırmaya hiçbir katılımcı, kişisel veri veya hassas bilgi dâhil edilmemiştir. Ek olarak ele alınan araştırmalar kamuoyuna açık olan siteler üzerinden seçilerek, "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur.

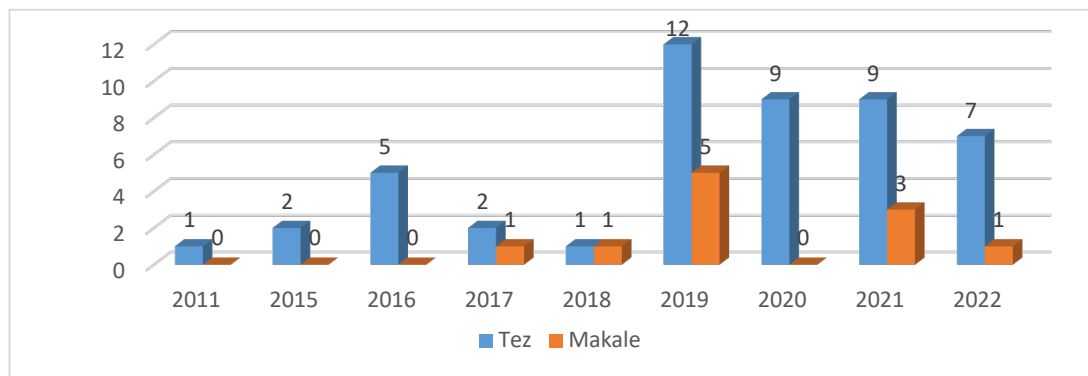
Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

BULGULAR

Bulgular kısmında araştırmaların yılı, yazım dili, yöntem ve deseni, örneklem türü, örneklem büyüklüğü ve örneklem grupları, veri analiz yöntemi, veri toplama aracı, araştırma konuları, araştırma konularının bulguları ve araştırma konularının yıllara göre dağılımları incelenmiştir.

1. Yapılan Araştırmaların Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 1’de görüldüğü gibi “mesleki kimlik” ile ilgili yapılan tezler son yıllarda artış göstermektedir. Tez alanında yapılan araştırmalar incelendiğinde en fazla çalışma 2019 yılında gerçekleşmiştir. Mesleki kimlik alanında yapılan makaleler incelendiğinde ise en fazla çalışma 2019 yılında gerçekleşmiştir.

Grafik 1. Makale ve tezlerin yıllara göre dağılımı

2. Araştırmaların Yazım Dillerine Göre Dağılımları

Mesleki kimlik alanında yapılan tezler incelendiğinde, tezlerin 26’sının İngilizce diliyle yazıldığı 22’sininde Türkçe diliyle yazıldığı görülmektedir. Tezler yazım dili açısından dengeli dağılmıştır. Makalelerin ise 10’unun Türkçe diliyle yazıldığı, 1’inin ise İngilizce diliyle yazıldığı görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Tezlerin ve makalelerin yazım dili

	Kod	f
TEZ	İngilizce	26
	Türkçe	22
MAKALE	İngilizce	1
	Türkçe	10
GENEL TOPLAM		59

3. Araştırmaların Yöntem ve Desenlerine Göre Dağılımları

Mesleki kimlik alanıyla ilgili tezlerin ve makalelerin araştırma yöntem ve desenleri Tablo 2’de gösterilmiştir. Tabloya göre 48 tezin 23’ü nitel yöntem, 10’unda nicel yöntem, 15’ i de ise karma yöntem tercih edilmiştir. Nitel yöntemi tercih eden araştırmacıların büyük çoğunluğu durum araştırması desenini (n=14) tercih ederken diğer yandan olgu bilim araştırması (n=4), anlatı (narrative) araştırması (n=3), eleştirel söylemsel psikoloji (n=1) ve gömülü kuram (n=1) araştırma desenleride tercih edilmiştir. Nicel yöntemi tercih eden araştırmacılar tarafından en çok korelasyonel araştırma (n=7) deseni tercih edilirken diğer yandan tarama araştırma (n=3) deseni de tercih edilmiştir. Karma yöntemi tercih eden araştırmacılar

tarafından ise en çok sıralı açıklayıcı deseni (n=6) tercih ederken diğer yandan sıralı araştırmacı tasarım (n=4), açıklayıcı sıralı desen (n=2), eş zamanlı iç içe geçmiş (n=2) ve eş zamanlı üçgenleme (n=1) araştırma desenleride tercih edilmiştir.

11 makalenin 7'sinde nitel yöntem, 3'ünde nicel yöntem, 1'inde ise karma yöntem tercih edilmiştir. Nitel yöntemi tercih eden araştırmacılar durum araştırma (n= 3), olgu bilim (n= 3) ve gömülü kuram (n=1) deseni tercih edilmiştir. Nicel yöntemi tercih eden araştırmacılar tarama araştırma (n= 1), betimsel araştırma (n= 1) ve korelasyonel araştırma (n=1) deseni tercih edilmiştir. Karma yöntemde ise eş zamanlı iç içe geçmiş (n=1) araştırma deseni tercih edilmiştir.

Tablo 2. Tez ve makalelerin araştırma yöntemleri ve desenleri

	Araştırma Yöntemi	Araştırma Deseni	f
TEZ	Nitел Araştırma	Durum araştırması	14
		Anlatı (narravite) araştırması	3
		Olgu bilim araştırması	4
		Gömülü kuram	1
		Eleştirel söylemsel psikoloji	1
		Toplam	23
	Nicel Araştırma	Korelasyonel araştırma	7
		Tarama araştırması	3
		Toplam	10
	Karma Yöntem	Sıralı açıklayıcı desen	6
		Açıklayıcı sıralı desen	2
		Sıralı araştırmacı tasarım	4
		Eş zamanlı iç içe geçmiş	2
		Eş zamanlı üçgenleme	1
		Toplam	15
MAKALE	Nitел Araştırma	Durum araştırması	3
		Olgu bilim araştırması	3
		Gömülü kuram	1
		Toplam	7
	Nicel Araştırma	Tarama araştırması	1
		Betimsel araştırma	1
		Korelasyonel araştırma	1
		Toplam	3
	Karma Yöntem	Eş zamanlı iç içe geçmiş	1
		Toplam	1

4. Araştırmaların Örneklem Türü, Örneklem Büyüklüğü ve Örneklem Gruplarına Göre Dağılımları

Tablo 3'e göre tezlerin örnekleme tekniği incelendiğinde tezlerin çoğunluğunun ölçüt örnekleme (n=9), uygun örnekleme (n=8) ve amaçlı örnekleme (n=8) türlerini tercih ettiği görülmektedir. Kartopu örnekleme (n=5), seçkisiz örnekleme (n=5), maksimum örnekleme (n=6), basit tesadüfi örnekleme (n=2), tabakalı örnekleme (n=2), benzeşik örnekleme (n=1) ve küme örnekleme (n=1) de tezlerde tercih edilmiştir. Örneklem türü belirtilmeyen 9 tez araştırması bulunmaktadır. Tezlerin belirledikleri örnekleme büyüklüğü frekans açısından incelendiğinde 25'e kadar katılımcı (n=28), 201 ve üstü katılımcı (n=14), 101-200 arası katılımcı (n=8), 26-50 arası katılımcı (n=5) ve 51-100 arası katılımcı (n=3) grupların tercih edildiği görülmektedir.

Katılımcıların ait olduğu örnekleme grupları incelendiğinde tezlerde en çok öğretmenler (n=26) ile çalıştığı görülmüştür. Öğretmenleri sırasıyla öğretmen adayları (n=8), akademisyenler (n=6), öğrenci

(n=1), öğretmen ve öğretmen adayları (n=1) izlemektedir. Diğer (gazeteci, mezun üniversite öğrencisi, mühendis, on meslek grubu (öğretmenlik, doktorluk, avukatlık, polislik, subaylık, hemşirelik, gazetecilik, çiftçilik, balıkçılık, esnafılık), devlet opera ve balesinde orkestra sanatçısı) örneklem gruplarındaki konularda birer tane tezde çalışıldığı tespit edilmiştir.

Makalelerin örneklem türü incelendiğinde ölçüt (n=2), kartopu (n=2), ilişkisiz (n=1), evren (n=1) ve maksimum (n=1) örneklem tercih edilmiştir. Makalelerin örneklem türleri sayı bakımından dengeli dağılmıştır. Makalelerin belirledikleri örneklem büyüklüğü incelendiğinde 25'e kadar katılımcı (n=3), 51-100 arası katılımcı (n=3) ve 201 ve üstü katılımcı (n=4) aralıklarının tercih edilme sayıları yakınken, 26-50 arası katılımcı ve 101-200 arası katılımcı aralığı tercih edilmemiştir. 1 araştırmada ise örneklem büyüklüğünün sayısı belirtilmemiştir.

Katılımcıların ait olduğu örneklem grupları incelendiğinde ise makalelerde en çok öğretmenler (n=6), ikinci sırada ise öğretmen adayları, üçüncü sırada ise öğrenci (n=1) ile çalışıldığı görülmüştür. Diğer (bankacılık sektörü ve mimar) örneklem gruplarındaki konularda birer tane tezde çalışıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Tezlerde ve makalelerde kullanılan örneklem türü, örneklem büyüklüğü ve örneklem grupları

	Tema	Kategoriler	f
TEZ	Örneklem Türü	Amaçlı örneklem	8
		Ölçüt örneklem	9
		Kartopu örneklem	5
		Basit tesadüfi örneklem	2
		Uygun örneklem	8
		Benzeşik örneklem	1
		Maksimum örneklem	6
		Seçkisiz örneklem	5
		Tabakalı örneklem	2
		Küme örneklem	1
	Belirtilmemiş	9	
		Toplam	56
	Örneklem Büyüklüğü	25'e kadar katılımcı	28
		26- 50 arası katılımcı	5
51- 100 arası katılımcı		3	
101-200 arası katılımcı		8	
201 ve üstü katılımcı		14	
Toplam		58	
Örneklem Grupları	Öğretmen	26	
	Öğretmen adayları	8	
	Akademisyen	6	
	Okul yöneticisi	1	
	Öğrenci	2	
	Öğretmen ve öğretmen adayı	1	
	Diğer	5	
	Toplam	49	
MAKALE	Örneklem Türü	Ölçüt örneklem	2
		İlişkisiz örneklem	1
		Kartopu örneklem	2
		Evren örneklem	1
		Maksimum örneklem	1
		Genelleme	1
		Belirtilmemiş	4
		Toplam	12
	Örneklem Büyüklüğü	25'e kadar katılımcı	3
		26- 50 arası katılımcı	0
		51- 100 arası katılımcı	3
101-200 arası katılımcı		0	
201 ve üstü katılımcı		4	
Belirtilmemiş		1	
	Toplam	11	

Örneklem Grupları	Öğretmen	6
	Öğretmen adayları	2
	Öğrenci	1
	Diğer	2
	Toplam	11

5. Araştırmalarda Kullanılan Veri Analiz Yöntemleri Dağılımları

Yapılan çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntemleri incelendiğinde, tezlerde nitel yöntemi tercih eden araştırmalarda çoğunlukla içerik analizinin (n=26) tercih edildiği, söylem analizinin (n=1) ise daha az tercih edildiği belirlenmiştir. Araştırmalarda tematik analiz (n=5), maxoda (n=5), betimsel analiz (n=3) ve doküman analizi (n=2) yöntemlerinde tercih edildiği görülmektedir. Nicel yöntemin kullanıldığı araştırmalarda ise çoğunlukla Anova (n=17), T Testi (n=15) ve korelasyon (n=14) analiz tekniklerinin tercih edildiği belirlenmiştir. Açımlayıcı faktör analizi (n=1), Ki-kare (n=1) ve kümeleme (n=1) analizi ise daha az tercih edilmiştir. Araştırmalarda betimsel istatistik (n=9), çoklu karşılaştırma testleri (n=8), regresyon (n=5), mann whitney u (n=3), kruskal wallis h (n=3), doğrulayıcı faktör analizi (n=2), çıkarımsal analiz (n=2) ve yol analizi (n=2) yöntemlerinde tercih edildiği görülmüştür.

Makalelerde nitel yöntemi tercih eden araştırmalarda çoğunlukla içerik analizinin (n=7) tercih edildiği, doküman analizi (n=1) ve betimsel analizinin (n=1) ise daha az tercih edildiği belirlenmiştir. Nicel yöntemin kullanıldığı araştırmalarda ise en çok Anova (n=3) ve T Testi (n=2) analiz tekniklerinin tercih edildiği belirlenmiştir. İncelenen makalelerde korelasyonel (n=1), doğrulayıcı faktör analizi (n=1) ve betimsel istatistik (n=1) yöntemlerinde tercih edildiği görülmüştür (Tablo 4).

Tablo 4. Tezlerde ve makalelerde kullanılan veri analiz yöntemleri

	Veri Analiz Yöntemi	Kategori	f
TEZ	Nitел	İçerik analizi	26
		Tematik analizi	6
		Betimsel analizi	3
		Maxoda	5
		Doküman analizi	2
		Söylem analizi	1
		Toplam	43
	Nicel	T testi	15
		Anova (varyans)	17
		Korelasyon	14
		Doğrulayıcı faktör analizi	2
		Açımlayıcı faktör analizi	1
		Regresyon	5
Mann Whitney u		3	
Kruskal Wallis h		3	
Ki-kare		1	
Betimsel istatistik		9	
Çıkarımsal analizi	2		
Kümeleme analizi	1		
Çoklu karşılaştırma testleri	8		
Yol analizi	2		
	Toplam	83	
Nitел	İçerik analizi	7	
	Betimsel analizi	1	
	Doküman analizi	1	
	Toplam	9	

MAKALE			
	Nicel	T testi	2
		Anova (varyans)	3
		Korelasyon	1
		Doğrulayıcı faktör analizi	1
		Açımlayıcı faktör analizi	1
		Betimsel istatistik	1
		Toplam	9

6. Araştırmalarda Kullanılan Veri Toplama Araçlarının Dağılımları

Mesleki kimlik alanında yapılan tezlerde en çok tercih edilen veri toplama araçları; görüşme (n=39), ölçek (n=18), ve gözlem (n=12) araçlarıdır. Bu veri toplama araçların dışında tezlerde anket (n=11), demografik bilgi formu (n=6), günlükler (n=5), etkinlikler (n=3), ikinci şahıslar (n=3) ve alan notları (n=2) veri toplama araçlarında tercih edilmiştir. Makale alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde veri toplama araçlarından en çok görüşme (n=7) veri toplama aracı tercih edilirken ikinci sırada ölçek (n=4) ve üçüncü sırada gözlem (n=3) veri toplama araçları tercih edilmiştir. Bu veri toplama araçların dışında makalelerde açık uçlu soru (n=1), anket (n=1) ve etkinlik formu (n=1) veri toplama araçlarında tercih edilmiştir (Tablo 5).

Tablo 5. Tez ve makalelerde kullanılan veri toplama araçları

	Veri Toplama Araçları	f
TEZ	Görüşme	39
	Ölçek	18
	Gözlem	12
	Demografik Bilgi Formu	6
	Alan Notları	2
	Günlükler	5
	Etkinlikler	3
	İkinci Şahıslar	3
	Anket	11
	Diğer	6
	Toplam	105
MAKALE	Görüşme	7
	Ölçek	4
	Gözlem	3
	Demografik Bilgi Formu	1
	Açık Uçlu Soru	1
	Anket	1
	Etkinlik Formu	1
	Toplam	18

7. Araştırmaların Konularına Göre Dağılımları

Konu dağılımları ele alınırken mesleki kimlik algısında mesleki kimlik algısının oluşumu, mesleki kimlik algısı ile araştırılmak istenen değişkenler arasındaki ilişki, mesleki kimlik algısını etkileyen değişkenler ve mesleki kimlik algısının boyutları gibi mesleki kimlik algısını içeren konular ele alınmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Tez ve makalelerin konularına göre incelenmesi

	Konu	f
TEZ	1) Mesleki kimlik algısı	13
	2) Mesleki kimlik gelişimi/oluşumu	17
	3) Mesleki kimliği etkileyen faktörler	9
	4) Diğer	9
	1) Mesleki kimlik algısı	4

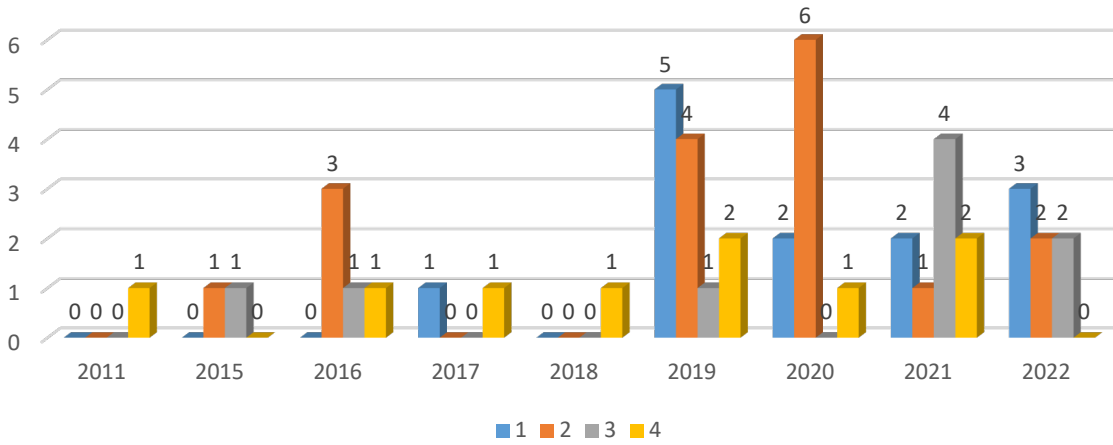
MAKALE	2) Mesleki kimlik gelişimi/oluşumu	4
	3) Mesleki kimliği etkileyen faktörler	1
	4) Diğer	2
GENEL TOPLAM		59

Mesleki kimlik gelişimi/oluşumunda süreç içerisinde mesleki kimliğin değişimi ve bu değişimde etkili olan faktörler ele alınmaktadır. Mesleki kimliği etkileyen faktörler konusunda mesleki kimliği olumsuz etkileyen etmenler, mesleki kimlik üzerinde önemli etkisi olan değişkenler, mesleki kimliği etkileyen rollerle baş etme yolları ele alınmıştır. Diğer kategorisinde ise üç kategori içerisine dahil olmayan araştırmalar yer almaktadır.

Araştırma konularının dağılımına bakıldığında tezlerde en fazla mesleki kimlik gelişimi/oluşumu (n=17), ikinci sırada mesleki kimlik algısı (n=13) ve üçüncü sırada ise mesleki kimliği etkileyen faktörlere (n=9) ve diğer kategorisine (n=9) yönelik çalışmalar yapılmışken, makalelerde ise en fazla mesleki kimlik algısı (n=4) ve mesleki kimlik gelişimi/oluşumuna (n=4), ikinci sırada ise mesleki kimliği etkileyen faktörlere (n=1) yönelik çalışmalar yapılmıştır (Tablo 6). Tezlerdeki diğer (n=9) konulara (mesleki kimlik ve örgüte bağlılık arasındaki ilişki; mesleki kimlik, öz yeterlilik ve motivasyon arasındaki ilişki; aktivist ve teknisyen mesleki kimliklerin psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki; mesleki kimlik sorunu; mesleki kimlik durumları, girişimcilik niyetleri ve kariyer planlama tutumları arasındaki ilişki; mesleki kimlik ve mesleki özerlik arasındaki ilişki; mesleki kimlik ve uygulamaları arasındaki ilişki; internet gazeteciliğinde mesleki kimlik; mesleki kimliklerini fark etme pratikleri) ve makalelerdeki diğer (n=2) konulara (mesleki kimlik ölçeğinin geliştirilmesi ve mesleki kimlik durumunun değerlendirilmesi) sadece birer kez rastlanmıştır.

7.1. Araştırma Konularının Yıllara Göre Dağılımları

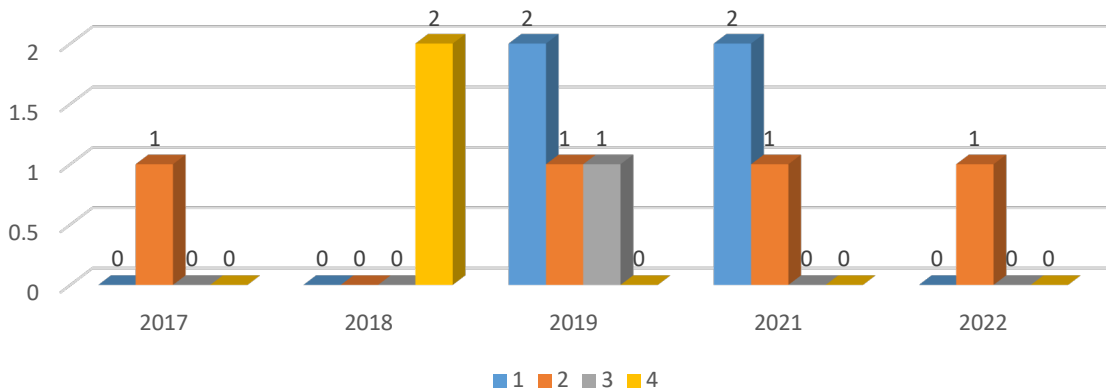
Tez konularının yıllara göre dağılımları incelendiğinde, mesleki kimlik alanında ilk tezin 2004 yılına ait olduğu ama bu tezin yayınlanma izninin olmadığı görülmektedir. Daha sonra yayınlanan tezin ise 2011 yılında yapıldığı görülmektedir. 2015 yılına kadar mesleki kimlik alanıyla ilgili başka araştırmalara rastlanmamıştır. 2015 yılında ise mesleki kimlik gelişimi/oluşumu ve mesleki kimliği etkileyen faktörlerle ilgili araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. 2016 yılında mesleki kimlik gelişimi/oluşumu üzerine yapılan araştırmalarda artış yaşansa da 2017 ve 2018 yıllarında mesleki kimlik alanında yapılan araştırmalar azalmıştır. 2021 yılına bakıldığında kategorilerin konu dağılımı bakımından dengeli bir şekilde dağıldığı söylenebilir. Mesleki kimlik konusuyla ilgili en fazla çalışma 12 araştırmayla 2019 yılında gerçekleşmiştir. 2019 yılından itibaren mesleki kimlik alanında yapılan araştırmaların arttığı görülmektedir.

(1. Mesleki kimlik algısı, 2. Mesleki kimlik gelişimi/oluşumu, 3. Mesleki kimliği etkileyen faktörler, 4. Diğer)

Grafik 2. Tez konularının yıllara göre dağılımı

Grafik 2'ye göre 2011 yılında 1 adet diğer (gazetecilikteki mesleki kimlik sorunu) kategorisi üzerine tez araştırması bulunmaktadır. 2015 yılında 1 adet mesleki kimlik gelişimi/oluşumunu ve mesleki kimliği etkileyen faktörleri inceleyen tez araştırması yapılmıştır ve toplamda 2 adet tez araştırması bulunmaktadır. 2016 yılında 3 adet mesleki kimlik gelişimi/oluşumu, 1 adet mesleki kimliği etkileyen faktörler ve diğer (mesleki kimlik ve uygulamaları) kategorisi üzerine tez araştırması yapılmıştır ve toplamda 5 adet tez araştırması bulunmaktadır. 2017 yılında 1 adet mesleki kimlik algısı ve diğer (aktivist ve teknisyen mesleki kimlikleri) kategorisi üzerine tez araştırması yapılmıştır ve toplamda 2 adet tez araştırması bulunmaktadır. 2018 yılında 1 adet diğer (mesleki kimliğini fark etme) kategorisi üzerine tez araştırması bulunmaktadır. 2019 yılında 5 adet mesleki kimlik algısı, 4 adet mesleki kimlik gelişimi/oluşumu, 2 adet diğer (mesleki kimliklenme, internet gazeteciliğinde mesleki kimlik) kategorisi ve 1 adet mesleki kimliği etkileyen faktörler üzerine tez araştırması yapılmıştır ve toplamda 12 adet tez araştırması bulunmaktadır. 2020 yılında 2 adet mesleki kimlik algısı, 6 adet mesleki kimlik gelişimi/oluşumu ve 1 adet diğer (mesleki kimlik durumları) kategorisi üzerine tez araştırması yapılmıştır ve toplamda 9 adet tez araştırması bulunmaktadır. 2021 yılında 2 adet mesleki kimlik algısı, 1 adet mesleki kimlik gelişimi/oluşumu, 4 adet mesleki kimliği etkileyen faktörler ve 2 adet diğer (mesleki kimlik düzeyleri) kategorisi üzerine tez araştırması yapılmıştır ve toplamda 9 adet tez araştırması bulunmaktadır. 2022 yılında 3 adet mesleki kimlik algısı, 2 adet mesleki kimlik gelişimi/oluşumu ve mesleki kimliği etkileyen faktörler üzerine tez araştırması yapılmıştır ve toplamda 7 adet tez araştırması bulunmaktadır. Bu bağlamda 11 adet mesleki kimlik algısı, 14 adet mesleki kimlik gelişimi/oluşumu, 9 adet mesleki kimliği etkileyen faktörler ve 9 adet diğer kategorisi üzerine tez araştırması yapılmıştır.

Grafik 3. Makale konularının yıllara göre dağılımı

(1. Mesleki kimlik algısı, 2. Mesleki kimlik gelişimi/oluşumu, 3. Mesleki kimliği etkileyen faktörler, 4. Diğer)

Makale konularının yıllara göre dağılımları incelendiğinde, 2017 yılında 1 adet mesleki kimlik gelişimi/oluşumu üzerine araştırma yapıldığı görülmektedir. 2018 yılında 2 adet diğer (mesleki kimlik ölçeğinin geliştirilmesi ve mesleki kimlik durumunun değerlendirilmesi) kategorisi üzerine araştırma yapılmıştır. 2019 yılında 2 adet mesleki kimlik algısı, 1 adet mesleki kimlik gelişimi/oluşumu ve mesleki kimliği etkileyen faktörler üzerine araştırma yapılmıştır ve toplamda 4 adet araştırma bulunmaktadır. . Mesleki kimlik konusuyla ilgili en fazla çalışma 4 araştırma ile 2019 yılında yapılmış ve kategoriler konu dağılımı bakımından dengeli bir şekilde dağılmıştır. 2020 yılında mesleki kimlik üzerine yapılan araştırmaya rastlanmamıştır. 2021 yılında 2 adet mesleki kimlik algısı ve 1 adet mesleki kimlik gelişimi/oluşumu üzerine araştırma yapılmıştır ve toplamda 3 adet araştırma bulunmaktadır. 2022 yılında 1 adet mesleki kimlik gelişimi/oluşumu üzerine araştırma yapılmıştır. Bu bağlamda 4 adet mesleki kimlik algısı, 4 adet mesleki kimlik gelişimi/oluşumu, 1 adet mesleki kimliği etkileyen faktörler ve 2 adet diğer kategorisi üzerine araştırmalar yapılmıştır (Grafik 3).

8. Araştırmaların Bulguları

Bu bölümde araştırmaların bulguları alt konu başlıklarına göre sırayla incelenmiştir ve özetlenmiştir.

8.1. Mesleki Kimlik Algısı Konusunda Yapılan Çalışmaların Bulguları

Mesleki kimlik algısına yönelik yapılan tezlerin bulguları incelendiğinde: görüşme yapılan okul yöneticileri, mesleki kimlik algısının şekillenmesinde tecrübe, kişilik özellikleri, rol modeller, cinsiyet, ebeveyn desteği ve eğitimin önemli faktörler olduğunu belirtmişlerdir. Mesleki kimlik oluşumunda zamanla kazanılan deneyimler, problem çözme becerisi, liderlik yetkinlikleri, gözlem ve iletişim becerileri, sabır ve planlı çalışma alışkanlıklarının etkili olduğu ifade edilmiştir. Yöneticiler, mesleki kimliklerini şekillendirirken deneyimli yöneticilerden ve yöneticilik geçmişine sahip aile bireylerinden ilham aldıklarını dile getirmiştir. Ailelerinden destek gören bireylerin mesleki kimlik algılarının daha olumlu yönde geliştiği gözlemlenmiştir. Kadın yöneticiler, anneliğin sağladığı şefkat ve duyarlılığın okul yönetimine katkısını vurgularken, erkek yöneticiler toplumun ataerkil yapısının yönetici olarak kabul edilmelerine olan etkisine dikkat çekmişlerdir. Çoğu yönetici, lisans ve lisansüstü eğitimin mesleki kimlik gelişiminde önemli bir yere sahip olduğunu ifade ederek, eğitim yönetiminde akademik bilgi birikiminin gerekliliğini vurgulamıştır. Bu bağlamda okul yöneticilerinin mesleki kimlik algılarının oluşumunda mesleki tecrübe, kişilik özellikleri, rol modeller, cinsiyet, eğitim durumu ve ebeveynlerin etkili olduğu görülmektedir. Orta kariyer evresindeki akademisyenlerin mesleki kimlik algıları, yükseköğretim politikalarının çeşitli unsurları (akademisyen yetiştirme ve yükselme sistemleri, yönetim yapısı, sağlanan destekler, performans değerlendirme mekanizmaları, hedeflerin netleştirilmesi, yasal düzenlemeler ile akademik özgürlük ve özerklik) ile sosyokültürel dinamikler (iş yapma kültürü, toplumsal güven düzeyi, bilimsel birikime ilişkin sorunlar, tarafsızlık ve nepotizm, problem çözme yaklaşımları ve toplumun akademisyene yönelik algısı) tarafından şekillenmektedir. Aynı zamanda akademisyenlerin akademisyenliğe yönelik tanımlamaları da mesleki kimlik algılarının bir parçası olarak ele alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre orta kariyer evresindeki kadın akademisyenlerin erkeklerden farklı bazı zorluklarla karşılaştığı ve bu zorlukların mesleki gelişimlerini ve mesleğe bakış açılarını şekillendiren bir faktör olduğu görülmüştür. Bununla birlikte yapılan başka bir araştırmada ise akademisyenlerin profesyonel kimliğini yüksek düzeyde geliştirdiği belirlenmiştir. Özellikle, lisans eğitimi profesyonel kimliği etkileyen en önemli faktör olarak algılanmıştır. Son olarak, eğitimsel uzmanlık katılımcılar

tarafından en önemli profesyonel kimlik alt alanı olarak bulunmuştur. Ayrıca Türk yabancı dil öğretmenlerinin güçlü bir mesleki kimliğe sahip olduğunu ve en çok kişisel gelişim, öğrenci ihtiyaçları ve okul meselelerine bağlılık gösterdiklerini ve kadın öğretmenlerin mesleki kimlik ve bağlılık düzeylerinin erkeklere kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin mesleki kimlik algıları ile kimlik alt boyutları (öğrenci ihtiyaçlarına yönelik duyarlılık, kurumsal meselelere bağlılık ve mesleki gelişime adanmışlık) arasında ise anlamlı ve güçlü bir pozitif ilişki tespit edilmiştir. Başka bir araştırmada ise İngilizce öğretmenlerin mesleki kimlik algıları ile öz yeterlik inancı arasında pozitif bir ilişki olduğu, araştırmaya katılan katılımcıların mesleki kimlik algılarının yüksek olduğu ve katılımcıların mesleki kimlik algılarının cinsiyet, yaş, öğretim deneyimi, mezun oldukları fakülte ve çalıştıkları okul türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. İngilizce öğretmenleri üzerine yapılan başka bir araştırmada ise araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenme ihtiyacı konusunda mesleki kimlik algısının yüksek olduğu ve öğretmenlerin mesleki sosyalleşme, kariyer gelişimi ve mesleki yeterlilik açısından mesleki kimlik algıları orta düzeyin üzerinde bulunmuştur. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin de mesleki kimlik algı düzeyleri arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğu, kadın öğretmenlerin mesleğe bağlılığın erkek öğretmenlere kıyasla daha fazla olduğu ve eğitim seviyesinin mesleki kimlik algısı üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin öğrenme ihtiyaçları konusunda mesleki kimlik algısının yüksek düzeyde olduğunu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin mesleki kimlik algısını şekillendiren unsurlar (kişisel özellikler, duygusal nitelikler, fiziksel faktörler ve sosyal yetenekler) incelendiğinde, bu görüşlerin farklı öğretmen kimlik tipolojileri ile karşılaştırıldığı bir çalışmada, sosyal öğretmenlerin mesleki bağlılık, motivasyon, iş tatmini ve mesleki benlik algılarında diğer öğretmenlere kıyasla daha yüksek düzeylere sahip oldukları sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin mesleki kimlik algısı, örgütsel bağlılık düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Öğretmenlerin mesleki kimlik algıları ile cinsiyet, yaş, mesleki tecrübe, eğitim düzeyi, mesleki rol, mesleki güdü, okul kademesi, okul türü, hizmet süresi, öğretim deneyimi, mezun olunan fakülte, mesleki statü/saygınlık değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki vardır; öğretmenlerin mesleki kimlik algıları ile cinsiyet, yaş, hizmet süresi, medeni durumu, mesleki statü, eğitsel-öğretimsel etkileşim, okul türü, eğitim düzeyi, mesleki kıdem, uzaktan eğitim, mezun olunan lise, branş, kariyer evreleri, çocuk sahibi olma, öğretmen lisesi, anne veya baba öğretmen değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Yapılan araştırmalarda cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, okul türü, hizmet süresi ve mesleki statü değişkenleri ile mesleki kimlik algı arasında bazı araştırmalarda anlamlı ilişki bulunurken bazı araştırmalarda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öğretmen adaylarının mesleki kimlik algıları incelendiğinde, öğretmenlik uygulaması dersi öncesinde öğretmen adaylarının dersin içeriğini öğrenci ihtiyaçlarına uygun şekilde düzenleme, sınıf yönetimi sağlama, materyal hazırlama ve öğrencilere doğru yaklaşım sergileme konularında kendilerini yeterli hissettikleri belirlenmiştir. Ancak, uygulama sürecinin ardından, "öğrenciyi tanıma" ve "zamanı etkili kullanma" gibi unsurların daha büyük önem taşıdığı fark edilmiştir. Bu süreçte öğretmen adayları, kalabalık sınıflar, ders kitabı içeriğinin yetersizliği, öğrenci profillerinin çeşitliliği (kaynaştırma öğrencileri, göçmen gruplar) ve öğretmenlik mesleğinin gereklilikleri gibi çeşitli zorluklarla karşılaşmışlardır. Mesleki öz yeterlik açısından değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının uygulama öncesinde belirli alanlarda kendilerini yeterli görmelerine rağmen, uygulama süreci sonrasında öğrenciyle etkileşim kurma ve zamanı verimli kullanma konularına daha fazla odaklandıkları tespit edilmiştir.

Mesleki kimlik algısına ilişkin yapılan makale araştırmaların sonuçları incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının mesleki kimlik algılarının yüksek olduğu dikkati çekmektedir. Meslek seçiminde etkili olan faktörler arasında, "kendim" ve "ailem" seçeneklerinin belirleyici olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, öğretmen adaylarının mesleki kimlik algıları ile cinsiyet, akademik başarı ortalaması ve öz yeterlik algıları arasında anlamlı farklılıklar bulunurken, öğrenim gördükleri üniversite, sınıf düzeyleri ve ebeveynlerinin eğitim seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Mimarların kimlik algılarının boyutlarını, mesleki eğitim süreci ve meslek ideolojilerinin oluşturduğu tespit edilmiştir. Bankacılık mesleğine baktığımızda ise dönemsel olarak bankacılık mesleğinin kimlik algısı değişim göstermiştir. Değişimin kırılma noktası olarak 2001 Türkiye ekonomik krizinin olduğu söylenebilir. Algıdaki değişimde sosyal

statü, banka çalışma koşulları, banka/çalışan müşteri ilişkisi ve bankacılık sistemi olmak üzere dört alt tema bulunmuştur. Blog kullanımının işbirlikli bir düzenleme aracı olarak kullanılması, öğretmen adaylarının mesleki aidiyet duygularını, öz yeterlik algılarını ve eğitimle ilgili inançlarını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir ve öğretmen adaylarından oluşan deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve sonrasındaki mesleki kimlik algısı puanları karşılaştırıldığında, aralarında anlamlı düzeyde farklılık tespit edilmiştir.

8.2. Mesleki Kimlik Gelişimi/Oluşumu Konusunda Yapılan Çalışmaların Bulguları

Mesleki kimlik gelişimi ve oluşumu üzerine yapılan tezlerin sonuçları incelendiğinde, mesleki kimliğin bireyin kişisel, sosyal, kültürel ve eğitimsel geçmişine bağlı olarak şekillendiği ve zamanla değişim gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Çocukluk döneminden itibaren başlayıp yıllar boyunca süren ve ortak değerler, gelenekler, beklentiler, sorunlar, alışkanlıklar ve iletişim tarzlarına dayalı mesleki yaşam biçiminin, oldukça özgün ve ayırt edici bir kimlik yapısının oluşumuna katkı sağladığı görülmüştür. Psikolojik danışmanlık mesleki kimlik inşasında, bireysel yaşantıların, kurumsal pratiklerin ve sosyo-politik süreçlerin etkili olduğu görülmüştür. Akademisyenlerin mesleki kimlik inşasının mesleki sosyalleşmenin ön sosyalleşme, resmi sosyalleşme ve resmi sosyalleşme sonrası uygulama aşamasında yedi temel faktör (sosyal deneyim, eğitim, mesleki uyum, demografik özellikler, mesleki imaj, mesleki deneyim ve mesleki zorluk ve engeller) tarafından sağlandığı anlaşılmaktadır. Ön sosyalleşmede katılımcıların en çok sosyal etkileşimde buldukları aile, yakın çevre ve medya aracılığıyla mesleki kimlik algılarının oluşmaya başladığı görülmüştür. Resmi sosyalleşme aşamasıyla birlikte sosyal deneyimin yanı sıra eğitim, mesleki uyum, mesleki imaj ve mesleki deneyim faktörlerinin mesleki kimlik inşasına katkı sağladığı açığa çıkmıştır. Resmi sosyalleşme sonrası uygulama aşamasında ise akademisyenlerin mesleki kimlik inşasında resmi sosyalleşme aşamasında ortaya çıkan faktörlerin yanı sıra demografik özellikler ve mesleki zorluk ve engeller faktörlerinin de etkili olduğu görülmektedir. Akademisyenler üzerine yapılan bir başka araştırmada, öğretmen eğitmeni kimliğini kazanmalarının iki farklı şekilde gerçekleştiği belirlenmiştir: ya çalıştıkları kurum tarafından bu rol kendilerine atanmış ya da bireysel tercihler doğrultusunda bu kimliği benimsemişlerdir. Eğitmen kimliklerini inşa ederken, öncelikle öğretmenlik bilgi ve deneyimlerinden yararlanmışlar; ancak zamanla öz yönelimli öğrenme, iş ortamında deneyim kazanma, resmi eğitim süreçleri, mesleki topluluklara katılım ve kişiler arası iletişim becerilerini geliştirerek kendilerini daha da ileriye taşımışlardır. Katılımcılar eğitmen rolünde farklı sorumluluklar üstlendiklerinde de kendilerini en çok bilgi paylaşılan ve mesleki gelişimi destekleyen bireyler olarak tanımlamışlardır. Öğretmenlik ve eğitmenlik kimliklerini bir arada sürdürme sürecinde, bu iki kimliği uyumlu hale getirmeyi başarmış olsalar da, baskın kimliklerinin öğretmenlik olarak kaldığı görülmüştür. Mesleki kimliklerinin gelişmesinde çevresel- bağlamsal (okul ortamı, öğretmen eğitimi, meslektaşlar ve yöneticiler, öğrenci profili) ve bireysel faktörler (öğretmenlik deneyimi, kişilik özellikleri ve önceki yaşantıları (çocukluk deneyimleri, geçmiş öğretmenler, eğitim faktörleri, önceki mesleki deneyimler, önemli kişiler)) etkili olduğunu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin mesleki kimlik oluşumlarında motivasyon ve istek, iş tanımı ve faaliyet, bilgi ve uzmanlık, profesyonel kişisel yaklaşım, grup üyeliği ve yakınlık etkili olmaktadır. Öğretmenlerin mesleki kimliklerinin oluşum sürecine ilişkin görüşleri zaman içerisinde değişim gösterdiği ortaya konmuştur. Öğretmenlerin algıları ve yaşam deneyimleri, kişisel ve mesleki kimliklerinin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Öğretmenlerin mesleki kimliğinin gelişimini araştırmak için öncelikle öğretmenlerin bireysel deneyimlerinin ele alınması gerekmektedir. Öğretmenlerin mesleki kimlik oluşumu; mesleki yönelim, mesleki eğitim ve mesleki yaşantı süreçlerinden oluşmaktadır. Bu süreçte, öğretmenlerin yetiştirilme biçimindeki geleneksel ve kültürel faktörler mesleki yönelimlerini etkilerken, öğretmenlerin lisans eğitimlerinin 21. yüzyıl becerileriyle uyumlu olması

gerektiği vurgulanmaktadır. Kişisel faktörler öğretmenin benlik algısını şekillendirirken, sistemsel faktörlerin entelektüellikten teknisyenliğe dönüşmesi söz konusu olmuştur. Sosyal gelişim ve çevresel faktörler ise öğretmenin motivasyonunu etkilemektedir. Ayrıca, kurumsal faktörlerin merkezi yönetimle olan ilişkisi de mesleki kimlik gelişimini yönlendiren bir unsur olarak belirlenmiştir. Öğretmenin mesleki kimliğini şekillendiren faktörler arasında kişisel özellikler, toplum, meslek paydaşları, çalışma koşulları, kurumlar ve mesleki gereklilikler öne çıkmaktadır. Sabırlı, prensipli, kuralcı, kararlı, azimli, kapsayıcı, meraklı, farkındalığı yüksek ve önyargısız gibi kişilik özellikleri mesleki kimliği şekillendiren temel unsurlar arasında yer almaktadır. Kırsal bölgelerde çalışan İngilizce öğretmenlerinin mesleki kimlik oluşum sürecinde umutsuzluk, çaresizlik ve hayal kırıklığı gibi duygulara sıkça rastlanmaktadır. Bu olumsuz durumlar, öğretmenlerin mesleki kimlik gelişimini zorlaştırmakta ve öğretmenlerin mecburi hizmet süresi sonunda kırsal okulları terk ederek büyük şehirlerdeki okullara geçiş yapma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Kırsal okullarda öğretmen-veli işbirliği, öğretmenlerin mesleki kimlik gelişimi ve öğrencilerin başarıları açısından kritik bir öneme sahiptir. Doktora öğrencileri ve mezunları üzerine yapılan araştırma süpervizyon sürecinin mesleki kimlik algılarında önemli değişimlere yol açtığını göstermektedir. Katılımcıların söylemlerinin farklı bağlamlarda yeniden şekillendiği ve bu sürecin kimliklerini daha net bir şekilde tanımlamalarına yardımcı olduğu belirlenmiştir. Başlangıçta kendilerini yetersiz gören bireyler, süpervizyon süreci sonunda daha fazla özgüven kazanmış ve mesleki yeterlilikleri konusunda daha bilinçli hale gelmişlerdir. Katılımcılar, süpervizyon sürecinde aldıkları yapıcı geri bildirimlerin mesleki gelişimlerine olumlu katkı sunduğunu ifade etmiş, ancak etkisiz veya yetersiz geri bildirimlerin öğrenme süreçlerini zorlaştırdığını vurgulamışlardır. Bunun yanı sıra, süpervizörler ve grup arkadaşlarıyla kurdukları ilişkilerin, mesleki gelişimlerinde önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Süreç boyunca, katılımcıların değerlendirme yaklaşımlarının daha analitik ve yapıcı bir hale geldiği gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, süpervizyon sürecinin mesleki kimlik gelişiminde kritik bir aşama olduğu ve kimlik oluşumunun dinamik, sürekli değişen bir yapı olduğu anlaşılmıştır. Altınbaş Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrencilerinin profesyonel kimlik gelişimini (PID) değerlendirmeye yönelik yapılan araştırmada süreç içerisinde kullanılan eğitim materyallerinin, öğrencilerin mesleklerine olan bağlılıklarını güçlendirdiği belirlenmiştir. PID ölçümünün çok boyutlu bir şekilde gerçekleştirilmesi, daha objektif ve adil sonuçlar elde edilmesine katkı sağlamaktadır. Gelecekteki öğrenciler için PID değerlendirme sürecinin hızlandırılabilirliği öngörülmekle birlikte, bu ölçümün doğruluğu, kullanılan dijital platformlar ve veri toplama yöntemleriyle doğrudan ilişkilidir. Ayrıca, sistemde yapılan küçük değişikliklerin bile sonuçlar üzerinde etkili olabileceği, özellikle büyük veri analizlerinde bu etkilerin daha belirgin hale geldiği görülmüştür.

Mesleki kimlik gelişimi/oluşumu konusunda yapılan makalelerin bulguları incelendiğinde öğretmenlerin tamamına yakınının, mesleki kimlik oluşumu sürecinde değişim ve gelişimin önemi vurgulanmaktadır. Bu süreçte, kişisel yeterlilik ve yetkinlik temaları ile öz yeterlik, beceriler, kişisel özellikler ve roller gibi unsurlar belirleyici bir rol oynamaktadır. Öğretmenlerin mesleki kimlik oluşum süreçlerini incelemek amacıyla çeşitli etkinlikler kullanılmıştır; bunlar arasında yaşam çizgisi oluşturma, yaşam çizgisi sentezi, anahtar olaylar ve dönüm noktalarıyla ilgili analizler, önemli kişiler ve rol modellerin belirlenmesi, otobiyografi yazma ve meslek yaşantısı özümseme etkinlikleri yer almıştır. Gerçekleştirilen etkinliklerde, öğretmenlerin bireysel özelliklerine dair aile yaşamı, okul hayatı, öğrencilik deneyimleri ve öğrenme senaryoları gibi unsurlar önemli bir rol oynamaktadır. Mesleki kimliğin sosyal boyutuna ilişkin olarak, öğretmenlerin mesleki süreçteki deneyim ve öğretim senaryoları öne çıkmaktadır. Mesleki kimlik gelişiminde ise öğretmenlerin kişisel deneyimlerinin büyük bir etkisi olduğu gözlemlenmiştir. İngilizce öğretmen adaylarının ve öğretmenlerinin mesleki kimliklerini geliştirmeleri noktasında, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından geliştirilen öğretmen yeterliliklerine dair görüşler, olumlu, olumsuz, karışık, cevapsız ve ilgisiz olmak üzere beş farklı kategoride değerlendirilmiştir. Öğretmen adaylarının büyük bir kısmının MEB öğretme yeterliliklerini mesleki kimliklerine olumlu katkı sağladığı söylenebilir.

8.3. Mesleki Kimliği Etkileyen Faktörler Konusunda Yapılan Çalışmaların Bulguları

Mesleki kimliği etkileyen faktörlere yönelik yapılan tezlerin bulguları, eğitsel değişimlerin öğretmenlerin mesleki kimliklerini olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır. Mesleki kimliği en çok olumsuz yönde etkileyen kararlar arasında; Fatih Projesi, ders saatleri, derslerin değerlendirilme biçimi, formatörlük ve BTR (Bilişim Teknolojileri ve Rehberlik) görevlendirmeleri, öğretmen atamaları ve yer değişiklikleri, bilişim teknolojileri sınıfları ile norm kadro sorunları yer almaktadır. Katılımcıların önceki öğrenim süreçleri, öğretmenlik deneyimleri ve hayatlarında yer alan önemli kişilerin, mesleki kimlikleri üzerinde belirleyici bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin mesleki kimliklerini oluştururken farklı roller üstlendikleri ve bu roller aracılığıyla kimliklerini şekillendirmek için dört ana yaklaşım benimsedikleri belirlenmiştir. Bu yaklaşımlar uyum sağlama, arabuluculuk, feragat etme ve uzlaşma olarak sıralanmıştır. Olumsuz duygular İngilizce hazırlık öğretmenlerinin algılanan mesleki kimlik olgularını olumsuz yönde etkilemiştir. Katılımcıların sınıf düzeyinde öğrenci bağlılığı, katılımı ve başarılarına bağlı olarak çeşitli duygular deneyimledikleri görülmüştür. Bu duygular arasında mutluluk, samimiyet, şefkat, gurur, sevgi, umut, neşe, empati, tatmin, şevk, öfke, can sıkıntısı, mutsuzluk, hayal kırıklığı, umutsuzluk, çaresizlik, değersizlik ve güçsüzlük yer almaktadır. Bu duygular, katılımcıların öğretimsel kararlarını ve mesleki kimliklerini sürekli olarak yeniden değerlendirip tartışmalarına neden olmuştur. Araştırmaya katılan katılımcıların ders verme düzeyi ve görevleri (araştırma görevlisi veya öğretim görevlisi) mesleki kimliklerini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır. COVID-19 pandemisi ile birlikte başlayan uzaktan staj uygulamasının, İngilizce öğretmen adaylarının mesleki kimliklerini olumsuz bir şekilde etkilediğini ortaya koymuştur. Profesyonel kimliklerini etkileyen en önemli faktörün geçmiş öğrenmeler, kişisel inançlar, kişisel özellikler, motivasyon, sorumluluk duygusu gibi diğer faktörlerle birlikte esas olarak öğretmenlerin deneyimleri etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Makalelerde mesleki kimliği etkileyen faktörlere yönelik yapılan araştırmanın bulguları incelendiğinde mesleki kimliği şekillendiren deneyimler, çocukluk, öğrencilik ve öğretmenlik dönemi olmak üzere üç ana kategoride incelenmiştir. Çocukluk dönemiyle ilgili deneyimlerde aile yaşantısı ve ailede öğretmen olan bireylerin varlığı, öğrencilik döneminde ise üniversite eğitimindeki öğretmenlik uygulamaları ön plana çıkmaktadır. Öğretmenlik dönemiyle ilgili yaşantılarda ise meslektaşlarla yapılan paylaşımlar ve öğrencilerle kurulan etkileşimler önemli yer tutmaktadır. Araştırmaya göre, mesleki kimliği en fazla etkileyen faktörlerden biri, köy okullarında görev yapmak ve farklı öğrenci profilleriyle karşılaşmaktır. Mesleki kimliği olumlu yönde etkileyen faktörler arasında sabırlı olmayı öğrenmek ve teknolojiyi etkin bir şekilde kullanmak yer alırken, olumsuz etkileyen faktörler arasında meslekte zamanla yaşanan otomatikleşme vurgulanmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerine en olumlu katkı sağlayan faktörlerden biri de, farklı okul profillerinde görev yapmaktır.

8.4. Diğer Araştırmaların Bulguları

Tezlerde üç konuya da dahil olmayan araştırmaların bulguları incelendiğinde aktivist öğretmen kimliği özelliklerini benimseyen öğretmenlerin iyi oluş düzeylerinin daha yüksek, teknisyen öğretmen kimliğini benimseyen öğretmenlerin ise daha düşük düzeyde iyi oluşa sahip olduğunu söylemek mümkündür. Öğretmen adaylarının mesleki kimlik düzeyleri yüksek bulunmuştur. Öğretmen adaylarının öğretim motivasyonları ile mesleki kimliklerinin ilişkili olması mesleki kimlik düzeyi yüksek bir öğretmen adayının öğretmeye yönelik motivasyonunun da aynı şekilde yüksek olacağı, öğretmen adayının öğretme isteğinin bir öğretmen olarak onun mesleki kimliğine olumlu bir katkı sağlayacağı ifade edilebilir. Türkiye'deki gazeteciliğin mesleki kimlik sorunlarının temelinde, ülkenin siyasal sistemindeki yapısal ve dönemseller durumlar ile bu sistemin medya üzerindeki etkilerinin yol açtığı problemler yer almaktadır. Mesleki kimlik durum ölçeği ile alt boyutları (yatay kariyer keşfi, dikey kariyer keşfi, kariyer bağlılığı

oluşturma, kariyer bağlılığı ile özdeşleşme, kariyer şüphesi, kariyer esnekliği) arasındaki ilişkilere bakıldığında, özellikle mesleki kimlik durum ölçeği ile yatay kariyer keşfi alt boyutu arasında güçlü bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Ölçeğin genelinde ise, alt boyutlar arasındaki ilişkiler orta düzeyde ve pozitif yöndedir. Alt boyutlar arasındaki en güçlü ilişki yatay kariyer keşfi ile dikey kariyer keşfi arasında bulunurken, en zayıf ilişki yatay kariyer keşfi ile kariyer şüphesi arasında tespit edilmiştir. Ayrıca, mesleki kimlik durum ölçeği ile girişimcilik niyetleri ölçeği ve kariyer geleceği ölçekleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. İngilizceyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin mesleki kimlikleri ile mesleki özerklikleri arasında da anlamlı, pozitif ve orta düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Yapılan başka bir araştırma ise internet gazetelerinde mesleki kimlikler belirli kalıplar ve görsel temsiller aracılığıyla sunulduğu görülmektedir. Öğretmenlik, doktorluk, hâkimlik, avukatlık gibi mesleklerin temsilinde belirli yaş, cinsiyet ve duygu durumları ön planda tutulmaktadır. Örneğin, öğretmenler çoğunlukla genç kadınlar olarak temsil edilirken, erkek öğretmenlerin daha az görselleştirildiği görülmüştür. Medya, meslekleri belirli kalıplara oturarak bireysel farklılıkları göz ardı etmekte ve toplumun bu kalıpları gerçeklik olarak algılamasına neden olmaktadır. Bu durum mesleki kimliklerin tek tip bir imaj üzerinden algılanmasını pekiştirmektedir. Aynı zamanda internet gazetelerinde kullanılan görsellerin, toplumsal bellekte mesleklerin nasıl algılandığını doğrudan etkilediği ifade edilmiştir. İnsanlar, medya tarafından sunulan görsel temsilleri mesleklerin doğal hali olarak kabul etmekte ve bunları gerçeklik olarak algılamaktadır.

Makalelerde üç konuya da dahil olmayan araştırmaların bir tanesinde; geçerlik ve güvenilirliği test edilmiş olan "Sınıf Öğretmeninin Mesleki Kimliğinin Sosyal Bağlam Ölçeği" geliştirilmiştir. Bu ölçek, öğretim süreci etkileşimleri, öğretim hedefleri, kimlik oluşumuna etki eden sosyal faktörler, öğretim sürecinde yaşanan zorluklar ve sınıf öğretmenliğinin dışarıdan nasıl algılandığı gibi beş ana boyuttan oluşmaktadır. Bu ölçek, 29 maddeden oluşan geçerli ve güvenilir bir araç olarak sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerinin sosyal bağlamını değerlendirmede kullanılabilir. Mesleki kimlik durum ölçeğinin alt boyutlarına (yatay kariyer keşfi, dikey kariyer keşfi, kariyer bağlılığı oluşturma, kariyer bağlılığı ile özdeşleşme, kariyer şüphesi, kariyer esnekliği) bakıldığında, yatay kariyer keşfi hariç, diğer tüm alt boyutlarda okul bölümü tercihi ile katılımcılar arasında anlamlı farklar gözlemlenmiştir. İsteddiği bölümde okuyan katılımcılar (Beden Eğitimi, Psikoloji, İlahiyat, Tıp, Elektrik Elektronik Mühendisliği) "dikey kariyer keşfi", "kariyer bağlılığı oluşturma" ve "kariyer bağlılığı ile özdeşleşme" boyutlarında daha yüksek ortalamalara sahipken, istediği bölümde okumayan katılımcılar (Uygulamalı Bilimler, İletişim, İşletme, İktisat, Maliye) "kariyer şüphesi" ve "kariyer esnekliği" boyutlarında daha yüksek ortalamalar göstermektedir. Kariyer esnekliği dışında, tüm ölçeklerde kadın ve erkekler arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Ayrıca, "kariyer bağlılığı oluşturma" ve "kariyer bağlılığı ile özdeşleşme" boyutlarında kamu sektöründe çalışmayı tercih edenler, özel sektörde ya da kendi işini yapanlara göre daha yüksek ortalamalara sahip oldukları gözlemlenmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada, Türkiye`de 2011-2022 yılları arasında "mesleki kimlik" alanında yayınlanmış tez ve makalelerin yayımlandığı yıl, yazım dili, araştırma yöntemi ve deseni, örneklem türü, örneklem büyüklüğü, örneklem grubu, veri toplama araçları, veri analiz yöntemi, konu alanları ve konuların yıllara göre dağılımlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Tez ve makalelerin yayın yılı tarihleri incelendiğinde 2018 yılı itibari ile mesleki kimlik konusuyla ilgili araştırmalar arttığı görülmektedir. Bu artış dikkate alındığında, mesleki kimlik konusunun oldukça çağdaş ve giderek daha fazla önem kazanan bir alan olduğu söylenebilir. Mesleki kimlik kavramının güncel olmasına dair literatürde pek çok araştırma ve yayın yer almaktadır (Atik 2022, Demir 2024, Ortaçtepe 2015, Rodrigues & Mogarro 2019).

Yapılan araştırmalar yazım dili açısından incelendiğinde ulaşılan 48 tezin 22'si Türkçe, 26'sı İngilizce dilinde; ulaşılan 11 makalenin ise 10'u Türkçe, 1'i İngilizce olduğu görülmektedir. Makalelerde

Türkçe dilinin daha fazla olmasının sebebi çalışmaların çoğunluğunun TR dizininde yayınlanmış makaleler olmasıdır.

Tez ve makalelerin araştırma yöntem ve deseni incelendiğinde araştırmacıların çoğunlukla nitel araştırma yöntemini tercih ettikleri görülmektedir. Nicel ve karma yöntem ise nitel yönteme kıyasla daha az tercih edilmiştir. Bu bulguya benzer şekilde, alan yazında nitel araştırma yöntemlerinin ağırlıklı olarak tercih edildiğini gösteren çeşitli çalışmalarda mevcuttur (Bağ & Çalık 2017, Bilici & Yılmaz 2021). Nitel araştırma yöntemi genellikle bireylerin deneyimlerine ve bu deneyimlere yükledikleri anlamlara odaklanarak derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde inceleme gerçekleştirir (Atkinson & Delamont 2008, Donalek 2005, Yıldırım & Şimşek 2011, Willig 2013). Nitel yöntemin tercih edilme sebepleri incelendiğinde, mesleki kimlik kavramının dinamik bir süreç içinde şekillendiği ve bireylerin mesleki deneyimleri, etkileşimleri ve çevresel faktörler doğrultusunda zamanla oluştuğu görülmektedir. Nitel araştırmalarda bu süreci derinlemesine analiz ederek mesleki kimliğin inşa edilme sürecini, etkileyen faktörleri ve dönüşümünü kapsamlı bir şekilde betimlemesinden dolayı tercih edildiği söylenebilir. Araştırma deseni incelendiğinde araştırmacılar çoğunlukla durum çalışmasını tercih etmektedir. Güncel bir olgu doğal bağlamında incelenecek, olgu ile bağlam arasındaki sınırlar net olarak belirlenemeyecek ve farklı veri kaynaklarından yararlanılacaksa, durum çalışması uygun bir araştırma yöntemi olabilir (Yin 2003). Başka bir ifadeyle, belirli bir kişi, olay, süreç, kurum veya grup hakkında kapsamlı bilgi edinmek için gözlem, görüşme, işitsel ve görsel materyaller ile raporların sistemli olarak kullanıldığı bir yaklaşımdır (Yıldırım & Şimşek 2011). Bu bağlamda durum çalışmasının fazla olması veri toplama araçlarını ve veri analiz tekniklerini etkilemiştir.

Mesleki kimlik ile ilgili tez ve makalelerde kullanılan veri toplama araçları incelendiğinde, nitel yöntemin daha fazla tercih edilmesi nedeniyle görüşme yönteminin öne çıktığı, ayrıca karma ve nicel yöntemlerin kullanıldığı araştırmaların sayısının nitel araştırmalara yakın olduğu ve bu sebeple ölçek kullanımının daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Ölçek ve görüşme yöntemlerinin tercih edilme sebepleri incelendiğinde, görüşme yönteminin araştırmacılara derinlemesine bilgiye ulaşma imkânı sağladığı ortaya çıkmaktadır. Başarılı bir görüşme, katılımcıların kişisel görüş ve inançlarını objektif bir şekilde aktarmalarına olanak tanır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak et al. 2012). Öte yandan, ölçekler, doğrudan gözlemlenemeyen veya ölçülmesi zor olan kavramlar hakkında veri toplamak için kullanılan araçlardır. Bu araçlar, soyut değişkenlerin ölçülmesini sağlar ve elde edilen verileri sayısal hale getirerek araştırmaların daha objektif bir şekilde analiz edilmesine olanak tanır (DeVellis 2016). Bu bulgulara göre, mesleki kimlik gibi soyut ve bireysel farklılıklar gösteren bir kavramı derinlemesine araştırmak için katılımcıların mesleki kimliklerine dair kişisel düşüncelerini, değerlerini ve algılarını daha ayrıntılı bir şekilde ortaya koyabilmeleri için görüşme yöntemi tercih edilebilir. Aynı zamanda, mesleki kimlik gibi gözlemlenemeyen ve soyut bir kavramı sistematik bir biçimde sayısal verilere dökerek daha objektif ve karşılaştırılabilir analizler yapılabilmesi için ölçek kullanımı daha sık tercih edilmiş olabilir.

Veri toplama araçlarına bağlı olarak veri analiz tekniklerinde en fazla içerik analizi ve Anova tercih edilmiştir. İçerik analizi, verilerin daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesine imkân tanır. Başka bir ifadeyle, içerik analizi benzer nitelikteki verileri belirli kavramlar veya temalar çerçevesinde gruplandırarak anlamlandırmayı amaçlayan bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek 2018). Bu doğrultuda, içerik analizi mesleki kimlik gibi karmaşık ve çok boyutlu bir kavramın nitel yönlerini ortaya çıkarırken, ANOVA gibi nicel analizler ise mesleki kimliği etkileyen değişkenler arasındaki ilişkileri objektif bir şekilde değerlendirmek için kullanılmaktadır. Veri analiz teknikleri arasında içerik analizi ve ANOVA'nın en fazla tercih edilmesinin, veri toplama araçları arasında görüşme ve ölçeklerin sayıca fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Araştırmalarda veri toplamak amacıyla kullanılan örneklem türleri incelendiğinde tezlerde en fazla tercih edilen yöntem ölçüt ve uygun örneklem; makalelerde ise en fazla tercih edilen yöntem ölçüt ve kartopu örneklemidir. Amaçlı, uygun, ölçüt ve kartopu örnekleme türlerinin tercih edilme sebepleri incelendiğinde, her birinin farklı araştırma ihtiyaçlarına hitap ettiği görülmektedir. Amaçlı örnekleme, bilgi açısından zengin olduğu düşünülen durumların ayrıntılı bir şekilde incelenmesine imkan tanır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Uygun örnekleme, araştırmacının kolay ulaşılabilir bireyleri seçmesini sağlayarak, hızlı ve pratik veri toplama imkânı sunmaktadır (Aziz 2008, Baltacı 2018, Creswell, 2014, Ekiz 2013). Ölçüt örnekleme ise önceden belirlenen kriterlere uyan tüm durumları kapsayan grupların incelenmesine olanak tanımaktadır (Yıldırım & Şimşek 2016). Öte yandan, kartopu örnekleme yöntemi, evren hakkında yeterli bilginin olmadığı veya birimlere ulaşmanın zor olduğu durumlarda tercih edilmekte olup, kapsamlı veri sağlayabilecek bireyler ve kritik durumlar aracılığıyla evrene erişmeyi amaçlamaktadır (Creswell 2013, Patton 2005). Bu tür örneklem yöntemleri mesleki kimlik üzerine yapılan araştırmalarda, daha özelleşmiş ve anlamlı veriler toplamak için sıklıkla tercih edilmiş olabilir. Bu sayede, araştırmacılar, bireylerin meslekleriyle olan ilişkisini daha iyi anlamak ve mesleki kimlik oluşumunu daha doğru bir şekilde inceleme imkânı bulabilmektedir.

Araştırmalar örneklem büyüklüğü açısından incelendiğinde örneklemelerin genel olarak 25'in altında (n=28) olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi tezlerde nitel yöntemin daha fazla tercih edilmesidir. Çünkü nitel araştırmalarda sayısal anlamda fazla katılımcının olmasına dair bir kaygı yoktur (Baltacı 2018). Makalelerdeki örneklem sayıları 25'e kadar katılımcı (n=3), 51-100 arası katılımcı (n=3) ve 201 ve üstü katılımcı (n=4) aralıklarının tercih edilme sayıları daha fazladır. Bu durumun sebebi nicel ve karma araştırmaların tercih edilmiş olmasıdır.

Yapılan araştırmalar konularına göre incelendiğinde tezlerde en fazla mesleki kimlik gelişimi/oluşumu (17 adet) üzerine çalışılmıştır. Araştırmalar konu dağılımı bakımından 2021 yılında dengeli bir şekilde dağılmıştır. Araştırma konularının yıllara göre dağılımları incelendiğinde 12 araştırma ile en fazla çalışma 2019 yılına aittir. Makalelerde ise en fazla mesleki kimlik algısı (4 adet) ve mesleki kimlik gelişimi (4 adet) konularının üzerinde çalışıldığı görülmektedir. Araştırmalar konu dağılımı bakımından 2019 yılında dengeli bir şekilde dağılmıştır. Araştırma konularının yıllara göre dağılımları incelendiğinde 4 adet araştırma ile en fazla çalışma 2019 yılına aittir. Araştırma konularının yıllara göre dağılımları incelendiğinde mesleki kimlik kavramının son yıllarda önem kazandığı söylenebilir.

Mesleki kimlik algısına yönelik tez araştırmalarında; yöneticilerin mesleki kimlik algılarının oluşumunda mesleki tecrübe, kişilik özellikleri, rol modeller, cinsiyet, eğitim durumu ve ebeveyn etkili olduğu ve zamanla kazanılan deneyimler, problem çözme becerisi, liderlik yetkinlikleri, gözlem ve iletişim becerileri, sabır ve planlı çalışma alışkanlıkları da mesleki kimlik oluşumunda etkili olmaktadır. Akademisyenlerin mesleki kimlik algılarında yükseköğretim politikaları (akademisyen yetiştirme ve yükselme sistemleri, yönetim yapısı, sağlanan destekler, performans değerlendirme mekanizmaları, hedeflerin netleştirilmesi, yasal düzenlemeler ile akademik özgürlük ve özerklik) ve sosyokültürel (iş yapma kültürü, toplumsal güven düzeyi, bilimsel birikime ilişkin sorunlar, taraflılık ve nepotizm, problem çözme yaklaşımları ve toplumun akademisyene yönelik algısı) özellikler etkili olmaktadır. Öğretmenlerin mesleki kimlik algısı ile kimlik alt kategorileri, öz yeterlik inancı, mesleki kimlik algı düzeyleri, öğrenme ihtiyaçları, örgütsel bağlılık düzeyleri, cinsiyet, yaş, mesleki tecrübe, eğitim düzeyi, mesleki rol, mesleki güdü, okul kademesi, okul türü, hizmet süresi, öğretim deneyimi, mezun olunan fakülte, mesleki statü/saygınlık değişkenleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yönetici, akademisyen ve öğretmenlerin mesleki kimlik algılarında farklılık görülmesinde, mesleki rollerin, kurumsal yapının ve işleyişinin, bireysel deneyimlerin ve sosyal çevrenin farklı olmasından kaynaklı olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalarda cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, okul türü, hizmet süresi ve mesleki statü değişkenleri ile mesleki kimlik algı arasında bazı araştırmalarda anlamlı ilişki bulunurken bazı araştırmalarda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu durumun sebebi örnekleme katılan katılımcıların farklılık göstermesinden kaynaklı olduğu söylenebilir. Makalelerde ise sınıf öğretmeni adaylarının mesleki kimlik algı düzeyleri yüksek düzeyde bulunmuştur. Öğretmen adaylarının mesleki kimlik algısı ile cinsiyet, akademik not ortalaması,

öz yeterlik algısı arasında anlamlı farklılık varken öğrenim gördüğü üniversite, sınıf düzeyi, baba ve anne öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Mimarların kimlik algısının boyutlarını, mesleki eğitim süreci ve meslek ideolojilerinin oluşturduğu tespit edilmiştir. Bankacılık mesleğiyle ilgilenen kişilerin mesleki kimlik algılarında sosyal statü, banka çalışma koşulları, banka/çalışan müşteri ilişkisi ve bankacılık sistemi etkili olmaktadır. Blog kullanımının işbirlikli bir düzenleme aracı olarak kullanılması, öğretmen adaylarının deney ve kontrol gruplarının uygulama öncesi ve sonrası mesleki kimlik algısı puanları arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmaktadır. Farklı meslek gruplarında çalışan bireylerin mesleki kimlik algılarında farklılık görülmesinde, mesleki rollerin, kurumsal yapının ve işleyişinin, bireysel deneyimlerin ve sosyal çevrenin farklı olmasından kaynaklı olduğu söylenebilir.

Mesleki kimlik gelişimi bir süreç içerisinde meydana gelmektedir. Tez alanında yapılan araştırmalarda mesleki kimlik gelişimi; çocukluktan başlayarak uzun bir süre boyunca devam eden ve ortak değerler, gelenekler, beklentiler, sorunlar, alışkanlıklar, iletişim biçimleri gibi faktörlere dayanan mesleki yaşam tarzının, kendine özgü ve belirgin özelliklere sahip bir kimlik oluşumuna yol açtığı anlaşılmaktadır. Mesleki kimlik kazanımının kişisel, sosyal, kültürel ve eğitimsel geçmişle bağlantılı olduğu ve katılımcıların kariyer sürecinde değişimlere uğradığı sonucuna varılmıştır. Bu süreçte kişilik özellikleri, kurumsal pratikler, sosyopolitik süreç, aile, eğitim hayatı, medya, yakın çevre, demografik özellikler, mesleki zorluklar ve engeller, mesleki deneyim, motivasyon ve istek, iş tanımı ve faaliyet, bilgi ve uzmanlık, profesyonel kişisel yaklaşım, grup üyeliği ve yakınlık, meslek paydaşları, çalışılan kurum ve toplum mesleki kimliğin oluşumunda etkili olmaktadır. Makale alanında yapılan araştırmalarda öğretmenlerin büyük bir kısmı, mesleki kimlik gelişimi sürecinde değişim ve ilerlemenin önemli bir rol oynadığını vurgulamıştır.

Mesleki kimliği etkileyen faktörleri araştıran tez çalışmalarının bulguları eğitsel değişimler (Fatih Projesi, ders saatleri, derslerin değerlendirilme biçimi, formatörlük ve bilişim teknolojileri ve rehberlik görevlendirmeleri, öğretmen atamaları ve yer değişiklikleri, bilişim teknolojileri sınıfları ile norm kadro sorunları), olumsuz duygular, ve covid pandemi süreciyle başlayan uzaktan stajın mesleki kimliği olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır. Önceki öğrenme deneyimleri, öğretmenlik deneyimleri, hayatlarındaki önemli kişiler, kişisel ve mesleki tecrübeleri ise mesleki kimliklerini etkileyen en önemli faktörlerdir. Mesleki kimliği etkileyen faktörleri inceleyen makalelerin bulgularında ise mesleki kimliği etkileyen yaşantılar üç tema altında toplanmıştır. Çocukluk dönemiyle ilgili deneyimlerde aile yaşantısı ve ailede öğretmen olan bireylerin varlığı, öğrencilik döneminde ise üniversite eğitimindeki öğretmenlik uygulamaları ön plana çıkmaktayken öğretmenlik dönemiyle ilgili yaşantılarda ise meslektaşlarla yapılan paylaşımlar ve öğrencilerle kurulan etkileşimler büyük öneme sahiptir.

Üç kategori içerisinde yer almayan diğer araştırmalardan tezler incelendiğinde mesleki kimlik durum ölçeği ile yatay kariyer keşfi alt boyutları arasında yüksek düzeyde ilişki tespit edilmiştir. İngilizceyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin mesleki kimlikleri ile mesleki özerklikleri arasında anlamlı, pozitif ve orta düzeyde bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Türkiye'deki gazeteciliğin mesleki kimlik sorunlarının temelinde, ülkenin siyasal yapısındaki yapısal ve dönemsel bozulmalar ile bu bozulmaların medya üzerindeki etkilerinden kaynaklanan problemler yer almaktadır. Aktivist öğretmen kimliğini benimseyen öğretmenlerin, teknisyen öğretmen kimliğini benimseyenlere göre daha yüksek bir iyi oluş düzeyine sahip oldukları söylemek mümkündür. Öğretmen adaylarının öğretim motivasyonları ile mesleki kimliklerinin ilişkili olması mesleki kimlik düzeyi yüksek bir öğretmen adayının öğretmeye yönelik motivasyonunun da aynı şekilde yüksek olacağı, öğretmen adayının öğretim isteğinin bir öğretmen olarak onun mesleki kimliğine olumlu bir katkı sağlayacağı söylenebilir. Makalelerde ise 29 madde ve 5 alt kategoriden oluşan sınıf öğretmenin mesleki kimliğinin sosyal bağlam ölçeği geliştirilmiştir. Mesleki

kimlik durum ölçeğinin alt boyutlarına yönelik incelemede yatay kariyer keşfi dışındaki tüm ölçeklerde okumak istedikleri bölümde okuyanlar ile okumayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. İnternet gazeteleri, meslekleri belirli kalıplar ve görsel temsiller aracılığıyla sunarak bireysel farklılıkları göz ardı etmektedir. Öğretmenlik, doktorluk, hâkimlik gibi meslekler yaş, cinsiyet ve duygu durumlarına göre temsil edilmekte; örneğin, öğretmenler genellikle genç kadınlar olarak gösterilmektedir. Medyanın bu tek tip mesleki imajları, toplumun bunları gerçeklik olarak algılamasına neden olmakta ve meslek algısını şekillendirmektedir.

ÖNERİLER

Araştırma bulguları doğrultusunda araştırmacılara yönelik öneriler aşağıda sıralanmıştır;

- Mesleki kimliğe yönelik araştırmalar çoğunlukla öğretmenler üzerine yapıldığı göz önüne alındığında, literatüre katkı sağlamak amacıyla az çalışma yapılan gruplar üzerinde araştırmalar yapılması önerilmektedir.
- Yapılan araştırmalar incelendiğinde mesleki kimliğe yönelik çoğunlukla nitel araştırma yöntemi ve durum araştırma deseni tercih edilmiştir. Bu durumdan yola çıkılırsa farklı yöntemler ve desenlerle yapılacak olan araştırmalara alan yazına katkı sağlayacaktır.
- Mesleki kimliğin gelişimi uzun bir süreçtir ve bireylerin meslek hayatları boyunca nasıl değiştiğini görmek için boylamsal araştırmalara daha fazla yer verilebilir.
- Yapılan araştırmalarda genellikle küçük örneklem grubu kullanılmıştır. Daha geniş katılımcı grupları tercih edilerek daha genel geçer sonuçlar elde edilebilir.
- Eğitim programlarında mesleki kimlik gelişimini destekleyen içeriklerin artırılması önerilmektedir.
- Eğitim politikalarındaki değişimlerin mesleki kimlik üzerindeki etkileri detaylı olarak araştırılıp bu doğrultuda çalışmalar yapılabilir.
- Öğretmen yetiştirme sürecinde mesleki kimlik gelişimini destekleyici programlar oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

- Akmal, T. & D. Miller (2003). Overcoming resistance to change: A case study of revision and renewal in a US secondary education teacher preparation program. *Teaching and teacher education* 19(4): 409-420. DOI:[10.1016/S0742-051X\(03\)00025-8](https://doi.org/10.1016/S0742-051X(03)00025-8)
- Arasa, J. N. & M. Calvert (2013). Negotiating professional identities in higher education in Kenya: dilemmas and priorities of faculty. *Research in Post-Compulsory Education* 18(4): 402-414. DOI:[10.1080/13596748.2013.847232](https://doi.org/10.1080/13596748.2013.847232)
- Archer, M. S. (2000). *Being human: The problem of agency*, Cambridge University Press. DOI:[10.2307/3089723](https://doi.org/10.2307/3089723)
- Atik, S. (2022). *Öğretmenlerin mesleki kimlik algılarının ve mesleki kimlik tipolojilerinin incelenmesi*. (Tez No:715216). [Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Atkinson, P. A., & Delamont, S. (2008). *Representing ethnography: Reading, writing and rhetoric in qualitative research. 4 vols.* Sage
- Aziz, A. (2008). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*. Nobel Yayınları.
- Bağ, H. & Çalık, M. (2017). İlköğretim düzeyinde yapılan argümantasyon çalışmalarına yönelik tematik içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 42(190): 281-303. DOI: <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2017.6845>
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7(1): 231-274.

- Başdal, M. (2021). *Öğretmen adaylarının mesleki kimlikleri, öğretmen özyeterlik inançları ve öğretim motivasyonları arasındaki ilişkiler* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Beijaard, D., Meijer, P. C., & Verloop, N. (2004). Reconsidering research on teachers' professional identity. *Teaching and teacher education*, 20(2), 107-128. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2003.07.001>
- Betz, N. E., Klein, K. L., & Taylor, K. M. (1996). Evaluation of a short form of the career decision-making self-efficacy scale. *Journal of career assessment*, 4(1), 47-57. <https://doi.org/10.1177/106907279600400103>
- Bilici, S., & Yılmaz, R. M. (2021). Research trends in educational digital story studies: 2008-2019. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 50(2), 614-648. <https://doi.org/10.14812/cuefd.822000>
- Bloor, D. & J. Brook (1993). Career development of students pursuing higher education. *New Zealand J Educ Stud* 28: 57-68. <https://doi.org/10.1177/07458402017004007>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara, Pegem Akademi.
- Cardelle-Elawar, M., Irwin, L., & Sanz de Acedo-Lizarraga, M. L. (2007). A Cross Cultural Analysis of Motivational Factors That Influence Teacher Identity. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology* 5(3): 565-592.
- Clarke, M., Hyde, A., & Drennan, J. (2013). *The Academic Profession in Europe: New Tasks and New Challenges*. Netherlands, Springer. DOI:[10.1007/978-94-007-4614-5_1](https://doi.org/10.1007/978-94-007-4614-5_1)
- Creswell, J. W. (2013). *Research Design: Qualitative, Quantitative, And Mixed Methods Approaches*. New York: Sage.
- Creswell, J. W. (2014). *Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. Adaçayı Yayınları
- Coldron, J. & R. Smith. (1999). Active location in teachers' construction of their professional identities. *Journal of curriculum studies* 31(6): 711-726. <https://doi.org/10.1080/002202799182954>
- Corbin, J. & A. Strauss. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage. <https://doi.org/10.4135/9781452230153>
- Day, C., Elliot, B., & Kington, A. (2005). Reform, standards and teacher identity: Challenges of sustaining commitment. *Teaching and teacher education* 21(5): 563-577. DOI:[10.1016/j.tate.2005.03.001](https://doi.org/10.1016/j.tate.2005.03.001)
- Day, C., Kington, A., Stobart, G., & Sammons, P. (2006). The personal and professional selves of teachers: Stable and unstable identities. *British educational research journal* 32(4): 601-616. DOI:[10.1080/01411920600775316](https://doi.org/10.1080/01411920600775316)
- Delahunty, J. (2012). Who am I?': Exploring identity in online discussion forums. *International Journal of Educational Research* 53: 407-420. DOI:[10.1016/j.ijer.2012.05.005](https://doi.org/10.1016/j.ijer.2012.05.005)
- Demir, T. (2024). *Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimlik oluşumları ile duyguları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Tez No:877987). [Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

- DeVellis, R. F. (2016). *Scale development: Theory and applications* (Vol. 26). Sage Publications.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık
- Donalek, J. G. (2005). The interview in qualitative research. *Urologic nursing*, 25(2).
- Flores, M. A. & C. Day. (2006). Contexts which shape and reshape new teachers' identities: A multi-perspective study. *Teaching and teacher education* 22(2): 219-232. DOI:[10.1016/j.tate.2005.09.002](https://doi.org/10.1016/j.tate.2005.09.002)
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. USA, McGraw-hill New York.
- Gee, J. P. (2000). Chapter 3: Identity as an analytic lens for research in education. *Review of research in education* 25(1): 99-125. <https://doi.org/10.2307/1167322>
- Gushue, G. V., Scanlan, K. R., Pantzer, K. M., & Clarke, C. P. (2006). The relationship of career decision-making self-efficacy, vocational identity, and career exploration behavior in African American high school students. *Journal of Career Development* 33(1): 19-28. DOI:[10.1177/0894845305283004](https://doi.org/10.1177/0894845305283004)
- Holland, J. L., Johnston, J. A., & Asama, N. F. (1993). The Vocational Identity Scale: A diagnostic and treatment tool. *Journal of career assessment* 1(1): 1-12. DOI:[10.1177/106907279300100102](https://doi.org/10.1177/106907279300100102)
- Hong, J. Y. (2010). Pre-service and beginning teachers' professional identity and its relation to dropping out of the profession. *Teaching and teacher education* 26(8): 1530-1543. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2010.06.003>
- Izadinia, M. (2013). A review of research on student teachers' professional identity. *British educational research journal* 39(4): 694-713. DOI:[10.1080/01411926.2012.679614](https://doi.org/10.1080/01411926.2012.679614)
- Karaduman, S. (2010). Modernizmden Postmodernizme Kimliğin Yapısal Dönüşümü. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi* 5(17): 2886-2899. <https://doi.org/10.19168/jyu.49976>
- Kelchtermans, G. (1993). Getting the story, understanding the lives: From career stories to teachers' professional development. *Teaching and teacher education* 9(5-6): 443-456. [https://doi.org/10.1016/0742-051X\(93\)90029-G](https://doi.org/10.1016/0742-051X(93)90029-G)
- Lasky, S. (2005). A sociocultural approach to understanding teacher identity, agency and professional vulnerability in a context of secondary school reform. *Teaching and teacher education* 21(8): 899-916. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2005.06.003>
- Morsünbül, Ü. & Ç. Figen (2013). Kimlik gelişiminde yeni bir boyut: Seçeneklerin saplantılı araştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 5: 232-244.
- Ortaçtepe, D. (2015). EFL teachers' identity (re) construction as teachers of intercultural competence: A language socialization approach. *Journal of Language, Identity & Education* 14(2): 96-112. DOI:[10.1080/15348458.2015.1019785](https://doi.org/10.1080/15348458.2015.1019785)
- Patton, M. Q. (2005). *Qualitative Research*. New York: John Wiley & Sons, Ltd. DOI:[10.1002/0470013192.bsa514](https://doi.org/10.1002/0470013192.bsa514)
- Robitschek, C. & S. W. Cook (1999). The influence of personal growth initiative and coping styles on career exploration and vocational identity. *Journal of Vocational Behavior* 54(1): 127-141. <https://doi.org/10.1006/jvbe.1998.1650>
- Rodrigues, F. & M. J. Mogarro (2019). Student teachers' professional identity: A review of research contributions. *Educational research review*. 28, 100286 DOI:[10.1016/j.edurev.2019.100286](https://doi.org/10.1016/j.edurev.2019.100286)
- Sabancıoğulları, S. & S. Doğan (2012). Profesyonel kimlik gelişimi ve hemşirelik. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 15(4): 275-282.

- Saldana, J. (2014). *Coding and analysis strategies*. In Patricia Leavy (Ed.), *The Sage encyclopedia of qualitative research methods* (pp. 581-605). New York: Oxford University Press.
- Saunders, D. E., Peterson, G. W., Sampson Jr, J. P., & Reardon, R. C. (2000). Relation of depression and dysfunctional career thinking to career indecision. *Journal of Vocational Behavior* 56(2): 288-298. DOI:[10.1006/jvbe.1999.1715](https://doi.org/10.1006/jvbe.1999.1715)
- Schepens, A., Aelterman, A., & Vlerick, P. (2009). Student teachers' professional identity formation: between being born as a teacher and becoming one. *Educational studies* 35(4): 361-378. DOI:[10.1080/03055690802648317](https://doi.org/10.1080/03055690802648317)
- Slay, H. S. & D. A. Smith (2011). Professional identity construction: Using narrative to understand the negotiation of professional and stigmatized cultural identities. *Human relations* 64(1): 85-107. DOI:[10.1177/0018726710384290](https://doi.org/10.1177/0018726710384290)
- Song, G. & S. Wei (2007). A study on pertinent influencing factors on teachers' professional identity. *Frontiers of Education in China* 2: 634-650. DOI:[10.1007/s11516-007-0046-3](https://doi.org/10.1007/s11516-007-0046-3)
- Sutherland, L., Howard, S., & Markauskaite, L. (2010). Professional identity creation: Examining the development of beginning preservice teachers' understanding of their work as teachers. *Teaching and teacher education* 26(3): 455-465. DOI:[10.1016/j.tate.2009.06.006](https://doi.org/10.1016/j.tate.2009.06.006)
- Sweeney, M. L. & T. R. Schill (1998). The association between self-defeating personality characteristics, career indecision, and vocational identity. *Journal of career assessment* 6(1): 69-81. <https://doi.org/10.1177/106907279800600105>
- Willig, C. (2013). *Introducing qualitative research in psychology* (3. Baskı). Londra: Open University Press - McGraw-Hill Education.
- Van Putten, S. (2011). *Professional mathematics teacher identity in the context of pre-service training* [Doctoral Dissertation]. University of Pretoria.
- Van Veen, K. & P. Slegers (2006). How does it feel? Teachers' emotions in a context of change. *Journal of curriculum studies* 38(1): 85-111. DOI:[10.1080/00220270500109304](https://doi.org/10.1080/00220270500109304)
- Yıldırım, A. & H. Şimşek (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*_Ankara, Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (1994). Discovering the future of the case study. Method in evaluation research. *Evaluation practice* 15(3): 283-290. [https://doi.org/10.1016/0886-1633\(94\)90023-X](https://doi.org/10.1016/0886-1633(94)90023-X)
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods* (Vol. 5). sage. DOI:[10.3138/cjpe.30.1.108](https://doi.org/10.3138/cjpe.30.1.108)
- Zembylas, M. (2003). Emotions and Teacher Identity: A poststructural perspective. *Teachers and Teaching* 9: 213-238. DOI:[10.1080/13540600309378](https://doi.org/10.1080/13540600309378)

Extended Abstract

Introduction

Identity plays a guiding role for individuals in many aspects of life (Morsünbül & Figen, 2013). One such aspect is career choice. The concept of identity, which has a holistic structure, also finds its counterpart in the context of 'professional identity' (Putten, 2011). The term 'professional identity' is often expressed through various expressions, such as professional self-image, professional identity, and professional self-concept, and is generally understood around a similar meaning (Sabancıoğulları & Doğan, 2012).

The formation of professional identity is significantly influenced by the interaction between external factors and the individual's personal goals. The process, described by researchers as the interaction between external influences and the individual's ability to achieve personal goals, can provide important insights into the cognitive and emotional dimensions of professional identity (Coldron & Smith, 1999; Archer, 2000; Beijgaard, Meijer et al., 2004; Day, Kington et al., 2006; Arasa & Calvert, 2013). The ability of an individual to achieve personal goals also reflects their capacity to live with the contradictions and tensions created by different identities. The ability of individuals to cope with conflicts arising from differences in their personal and professional experiences and the strategies they develop to manage these conflicts can be understood as a critical factor in shaping their professional identity perception (Day, Kington et al., 2006).

There are several dimensions that constitute professional identity. Kelchtermans (1993) identified the components of professional identity as self-esteem, self-image, task perception, work motivation, and future outlook. According to this framework, work motivation affects individuals' decisions to choose, continue, or leave their profession. Self-image refers to how individuals perceive themselves based on their experiences in the development of their professional careers. Self-esteem involves the ways in which teachers evaluate themselves professionally. Task perception describes how teachers define their roles within their profession. Finally, future outlook includes teachers' expectations for their future professional development.

Method

In this study, the document analysis method was used. The studies included in the research were determined using keywords such as "professional identity", "professional identity", "professional identity perception" and "professional identity" in the YÖK Thesis Database, Google Scholar and Academia databases. As a result of the research, the sample of the study consists of 48 theses and 11 articles published on the subject of professional identity between 2011-2022. The studies included in the research were analyzed using the content analysis method.

Findings

According to the research findings, the highest number of studies in the thesis category was conducted in 2019 and 2021, while the highest number of studies in the article category occurred in 2019. In theses, qualitative methods were predominantly used, with quantitative methods being the least utilized. Among the qualitative methods, the case study design was most commonly employed. In articles, qualitative methods were also most frequently used, with mixed methods being the least utilized. Among qualitative methods, case study and phenomenological designs were the most widely applied. The theses were mostly conducted with teachers as the participants, with sample sizes ranging up to 25 participants. The most commonly used sampling methods were criterion and convenience sampling. The research data were predominantly collected through interviews and scales, and the data were most commonly analyzed using content analysis and ANOVA. The articles also focused primarily on teachers, but sample sizes ranged from 201 participants and above. The sampling methods used in the articles included criterion and snowball sampling. Similar to the theses, the data in the articles were primarily collected via interviews and scales, and analyzed using content analysis and ANOVA.

When the studies were examined according to their research topics, it was found that the majority of theses focused on professional identity development/formation, while the majority of articles focused on

professional identity perception and professional identity development. According to the findings of the research topics, some studies found a significant relationship between professional identity perception and variables such as gender, age, education level, school type, years of service, and professional status, while others did not find a significant relationship. Professional identity development occurs as part of a process, and educational changes, negative emotions, and the remote internship experience starting with the COVID-19 pandemic were found to have a negative impact on professional identity.

Result and Discussion

According to the results of the study, research on professional identity has increased since 2018. Considering this increase, it can be stated that the topic of professional identity is both a current and increasingly important subject.

When examining the language of the studies, it is observed that 22 of the 48 theses are written in Turkish, and 26 are in English, while of the 11 articles, 10 are in Turkish and 1 is in English. The predominance of Turkish in the articles is due to the fact that most of the studies have been published in Turkish databases (e.g., TR Index).

Regarding the research design, most researchers prefer case study methodology. The prevalence of case studies has influenced the data collection tools and data analysis techniques. In terms of the data collection instruments used in theses and articles on professional identity, interviews and scales were predominantly employed. As a result of the data collection methods, content analysis and ANOVA were the most commonly used data analysis techniques. This prevalence of interviews and scales as data collection tools likely accounts for the preference for these analysis methods.

When examining the sample sizes of the studies, it is found that most samples are under 25 participants. This is mainly because qualitative methods were more commonly used in the theses. In contrast, articles generally have larger sample sizes, as both quantitative and mixed methods were preferred.

Research topics were fairly distributed in 2019. When the distribution of research topics by year is examined, it is noted that the highest number of theses were published in 2019 and 2021, while the most articles were published in 2019. This indicates that the concept of professional identity has gained more attention in recent years.

In thesis research on professional identity perception, the relationship between professional identity perception and variables such as administrators, academics, and teachers has been examined. The formation of administrators' professional identity perceptions is influenced by factors such as professional experience, personality traits, role models, gender, parental education, and training status. Some studies found a significant relationship between professional identity perception and variables such as gender, age, education level, school type, years of service, and professional status, while others found no significant relationship. This difference is likely due to the variation in the sample participants.

In articles, it has been found that prospective classroom teachers have a high level of professional identity perception. Significant differences were found between professional identity perception and variables such as gender, academic achievement, and self-efficacy. However, no significant difference was found between professional identity perception and variables such as the university attended, class level, and parents' education level. In studies on architects' identity perception, it was determined that the dimensions of professional identity perception were shaped by the professional training process and the ideologies of the profession. Significant differences were found between the pre- and post-test professional identity perception scores of the experimental and control groups.

Professional identity development occurs as part of a continuous process. In thesis studies, professional identity development is understood as a process that starts from childhood and continues for many years, leading to the formation of a professional lifestyle based on shared values, traditions, expectations, issues, habits, communication styles, etc., resulting in a unique and distinctive identity. In the articles, nearly all teachers emphasized the importance of change and development in the formation of professional identity.

The findings of thesis studies examining factors influencing professional identity reveal that educational changes (e.g., the Fatih project, lesson duration, course evaluation, assignments as trainers and BTR, appointment and relocations, information technology classrooms, and normative issues), negative emotions, and remote internships starting with the COVID-19 pandemic have negatively impacted professional identity. In a study on factors affecting professional identity, the experiences influencing professional identity were grouped under three themes: childhood, student years, and teaching period.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

EK : Tez ve Makale Künyeleri

Sıra No	Yazar Adı	Yayın Yılı	Tezin Adı	Araştırmanın Türü
1	HALİL İBRAHİM ÇINARBAŞ	2022	Language teacher cognition and professional teacher identity formation of teachers of students with visual impairments: a case study	DOKTORA
2	MERYEM ASLAN	2022	An investigation of efl teachers' perceptions of their professional identity throughout the covid-19 pandemic	YÜKSEK LİSANS
3	DERYA ÇÖLKESEN ALKIŞ	2022	Doktora öğrencisi olan öğretim elemanlarının öğretmenlik yaşantıları ile mesleki kimlikleri arasındaki ilişki	DOKTORA
4	MUSTAFA KARAGÖL	2022	Covid-19 pandemisi sürecinde öğretmenlerin mesleki kimlik algıları ve uzaktan eğitime yönelik tutumları ile okul kültürü arasındaki ilişki	YÜKSEK LİSANS
5	EJDER GÜVEN	2022	Akademisyenlerde mesleki kimlik inşası	DOKTORA
6	SELÇUK ATIK	2022	Öğretmenlerin mesleki kimlik algılarının ve mesleki kimlik tipolojilerinin incelenmesi	DOKTORA
7	NUR ECE YÜCESAN	2022	istance practicum on the professional identity of pre-service English teachers	YÜKSEK LİSANS
8	SENA DÜRÜST	2021	The role of emotional labor in English language teachers' professional identity	YÜKSEK LİSANS
9	EKRU DİLEK	2021	The relationship between EFL teachers' professional identity and professional autonomy	YÜKSEK LİSANS
10	ECE ALTAN	2021	The impact of self efficacy commitment to work and ethical conducts on efl teachers' professional identity	YÜKSEK LİSANS
11	MELİKE ŞAHİN	2021	Professional identity development of efl teachers working at rural schools in turkey	DOKTORA
12	BÜLENT YAŞAR	2021	The effects of online teaching on the emotional state, online readiness, and perceived identity among english preparatory program instructors	YÜKSEK LİSANS
13	EZGİ ÇELEBİ	2021	Transformative experiences of efl lecturers' professional identity in online education	YÜKSEK LİSANS
14	OĞUZHAN ÇALI	2021	Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki kimlik algısı	DOKTORA

15	GAMZE ERDEM COŞGUN	2021	An investigation of professional identity development across student, novice and experienced efl teachers: their expectations and fears for the future	DOKTORA
16	MELEK BAŞDAL	2021	Öğretmen adaylarının mesleki kimlikleri, öğretmen özyeterlik inançları ve öğretme motivasyonları arasındaki ilişkiler	YÜKSEK LİSANS
17	RAYA MOHAMMED MAHMOOD	2020	Predicting students professional identity using datamining techniques	DOKTORA
18	VEYSEL YILDIZ	2020	Öğretmenlerin mesleki kimlik algısı, örgütsel bağlılık düzeyi ve sınıf yönetimi yeterliği arasındaki ilişkiler örüntüsünün incelenmesi	DOKTORA
19	AMİNE MERVE ERCAN	2020	Pre-service math teachers' professional identity development through online anticipatory reflections: an intervention study	YÜKSEK LİSANS
20	RUKİYE ERYILMAZ	2020	Professional identity development of teacher trainers in english language education	DOKTORA
21	FATMA GÜMÜŞOK	2020	An investigation into professional identities of english language teacher trainers and their post-teacher training experiences	DOKTORA
22	BAYRAM UÇAR	2020	Spor eğitimi alan öğrencilerin mesleki kimlik durumları, girişimcilik niyetleri ve kariyer planlama tutumları arasındaki ilişki	YÜKSEK LİSANS
23	BUKET ÖRNEK	2020	Öğretmenlerde mesleki kimlik oluşumu sürecine ilişkin bir çözümleme	YÜKSEK LİSANS
24	AHMET KESKİN	2020	An investigation of turkish foreign language teachers' perception of professional identity	YÜKSEK LİSANS
25	MERVE SOYDAŞ	2020	Öğretmenlerin mesleki kimlik ve mesleki gelişime ilişkin görüşleri	YÜKSEK LİSANS
26	VOLKAN LÜTFİ PAN	2019	İşbirlikli düzenleme ortamı olarak blog kullanımının öğretmen adaylarının mesleki kimlik gelişimleri ve işbirlikli düzenleme durumları üzerindeki etkisi	DOKTORA
27	ÖZGÜR KARAKULAK	2019	Mühendislerde işe yabancılaşma, mesleki kimliklenme ve örgütsel adalet ile örgüte bağlılık arasındaki ilişkiler	YÜKSEK LİSANS
28	TUĞBA UYAR SUİÇMEZ	2019	Examining the process of professional identity development of psychotherapists in supervision process: a critical discursive psychological approach	DOKTORA
29	EMRULLAH ESEN	2019	Öğretmenlik uygulaması dersinin ingilizce öğretmen adaylarının profesyonel kimlik algılarına ve gelişimlerine yansımaları	YÜKSEK LİSANS
30	BURCU UZUNÖNER AYDIN	2019	Investigating professional identity of english language teachers in the turkish context	YÜKSEK LİSANS
31	BÜŞRA İLGÖR	2019	The relationship between english teachers' professional identity perceptions and self-efficacy beliefs	YÜKSEK LİSANS
32	YÜCEL SOFUOĞLU	2019	Okul psikolojik danışmanlarının mesleki kimlik inşalarına ilişkin bir anlatı analizi	YÜKSEK LİSANS
33	AYŞE BÜŞRA ÇELTEK	2019	Okul yöneticilerinin mesleki kimlik algıları	YÜKSEK LİSANS
34	ZEYNEP ÜNVER	2019	Türkiye'deki devlet opera ve balesi orkestrası sanatçılarının görüşleri çerçevesinde mesleki kimlik algılarının değerlendirilmesi	DOKTORA
35	CEYHUN KAVRAYICI	2019	Öğretmenlerin mesleki kimlik algıları ve örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişki	DOKTORA

36	NURPINAR KAZIMLAR	2019	Exploring efl instructors' perceptions of professional identity: the turkish context	YÜKSEK LİSANS
37	ERMAN TRAK	2019	İnternet gazeteciliğinde mesleki kimliklerin görsel temsili	YÜKSEK LİSANS
38	KÜBRA ÇELİKDEMİR	2018	Fostering preservice mathematics teachers' professional identity orientations through noticing practices in a video case-based community	DOKTORA
39	AHMET YİRMİBEŞ	2017	Öğretmenlerin aktivist ve teknisyen mesleki kimliklerinin psikolojik iyi oluşları ile ilişkisi	YÜKSEK LİSANS
40	TİJEN TÜLÜBAŞ	2017	Orta kariyer evresinde bulunan akademisyenlerin mesleki kimlik algıları: kolektif araçsal durum çalışması	DOKTORA
41	FEYZA NUR EKİZER	2016	The relationship between professional identity and practice of english teachers	DOKTORA
42	REYHAN ASLAN	2016	A narrative inquiry into the professional identity formation of second career efl teachers	YÜKSEK LİSANS
43	MELİKE BEKERECİ	2016	EFL student teachers' professional identity construction in a dual diploma program	YÜKSEK LİSANS
44	DENİZ ATAL KÖYSÜREN	2016	Eğitimdeki değişimlerin bilişim teknolojileri öğretmenlerinin mesleki kimlik yapıları ve duyguları üzerindeki etkisi	DOKTORA
45	DERYA GİRGİN	2016	Öğrenme ve öğretme dünyasını oluşturan sınıf öğretmenin mesleki kimliği	DOKTORA
46	MEHMET DURMAZ	2015	Being another or the other: the professional identity development of alternatively certified english language teachers	YÜKSEK LİSANS
47	PINAR KARATAŞ	2015	Challenges, professional development, and professional identity: a case study on novice language teachers	YÜKSEK LİSANS
48	YALÇIN YILMAZ	2011	Siyasal sistem ve medya kuramları bağlamında türkiye'de gazeteciliğin mesleki kimlik sorunu ve bir alan araştırması	DOKTORA
49	DİLEK GENÇ, NEŞE ALTUNTAŞ, KADİR HAPAKAZ	2021	Öğretmenlerin mesleki kimlik oluşumlarına yönelik görüşlerinin incelenmesi	MAKALE
50	MÜJGÂN ALPTEKİN YOLCU, SEVGİ KINGİR	2021	Sınıf öğretmeni adaylarının mesleki kimlik algılarının incelenmesi	MAKALE
51	BEYZA ONUR IŞIKOĞLU	2019	Mimarın mesleki kimlik algısının boyutları	MAKALE
52	VOLKAN LÜTFİ PAN, IŞIL TANRISEVEN	2021	İşbirlikli düzenleme ortamı olarak blog kullanımının öğretmen adaylarının mesleki kimlik algıları üzerindeki etkisi	MAKALE
53	ELİF KARABULUT TEMEL, HÜLYA ERKANLI, YUSUF VOLKAN TOPUZ	2018	Üniversite öğrencilerinin mesleki kimlik durumunun değerlendirilmesi: abant izzet baysal üniversitesi örneği	MAKALE
54	DERYA GİRGİN, ÇAVUŞ ŞAHİN	2019	Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimlik oluşum süreçlerinin incelenmesi: bir durum çalışması	MAKALE
55	DERYA GİRGİN, ÇAVUŞ ŞAHİN	2019	Sınıf öğretmenin mesleki kimlik ölçeğinin geliştirilmesi: mesleki kimliğin sosyal bağlamının geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları	MAKALE
56	HACER ÖZAKYÜZ,	2022	Öğretmen mesleki kimliği içerikli lisansüstü ulusal tezlerin analizi	MAKALE

	GÖNÜL GÜNEŞ			
57	DERYA GİRGİN, ÇAVUŞ ŞAHİN	2019	Sınıf öğretmenlerinin mesleki kimliklerine yönelik görüşleri	MAKALE
58	ÇAĞLA ATMACA	2017	English teachers' perspectives about teacher competencies in terms of professional identity	MAKALE
59	CEM KARAYALÇIN	2019	Bir sosyal kimlik olarak meslek kimliği üzerine bankacılık sektöründe pazarlama açısından nitel bir araştırma	MAKALE